

83819

**KENTSEL YERLEŞME KUŞAKLARINDA
REKREASYON OLANAKLARI
BORNOVA ÖRNEĞİ**

Dokuz Eylül Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi

Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Hasan Murat GÜMÜŞ

Şubat, 1999

İZMİR

83819

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM BAKANLIĞI
DOKÜMANTASYON BÖLÜMÜ**

TEZ SINAV SONUÇ FORMU

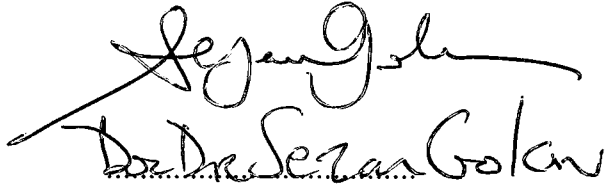
Bu tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

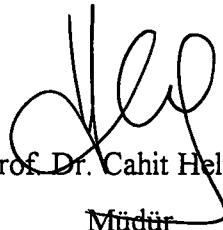
Doç. Dr. Hülya Koç
(Yönetici)

(Jüri Üyesi)

(Jüri Üyesi)

Prof. Dr. Cahit Helvacı
Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmalarımın hazırlanmasında ve sonuçlanmasında, iyi ve kötü günlerimde maddi ve özellikle manevi anlamda katkılarını eksik etmeyen tez yöneticim Doç. Dr. Hülya KOÇ'a binlerce teşekkürler. Bu günlere gelmemde değişik paylara sahip bölüm hocalarıma, maddi manevi desteklerinden ötürü Arzu Cengiz'e ve aileme sevgiler, teşekkürler.

SUMMARY

Nowadays, the world's population has reached approximately 6 billion. At the same time, the number of people living in Turkey is 65 million. In İzmir it is 3,5 million. This accelerating trend reached such an importance that it cannot be regarded as too little. Because of rapidity of birth, rapidly improving technological advents and scientific innovations; the rate of death has gradually decreased, and also, because of excessive migration, cities have rapidly grown up and gradually turned into "mass of concrete". In spite of all works and all planning efforts, physical appearance of the cities could not be purified from those monotonous, boring and dull struction.

However, there is a well - known fact or reality that, people wants to be close and touch to the ground. In other words, they want to live in close proximity with the nature. Particularly, the people living in a city always dream of nature to see some greenery and to be relieved by means of grassy when they want to flee from distress, remove from the buildings or suffer from the depression. Why do people like "green"? Because green is relaxing, restful and it has also the features of making people comfortable and calm down. Open spaces and green areas are the places that contribute to the people, (who is in the process of spoiling the nature), to conserve and to approach the nature.

On the other hand, the inherent necessity of the human being, the desire to be close proximity to the nature, unfortunately, could not be provided sufficiently as in the case of İzmir and Bornova examples. It is a true determination that the people living in the cities are not happy though they are able to meet their economical necessities. The most notable evidence of this determination is the preference of the economically well - positioned people's desire to own a second house in where they might find the chance to live in close proximity to the nature, near the open and green areas.

Recreation can be described as the activities of entertainment, leisure and relaxation of people within their natural social life, and all these activities are for people to spend their spare time, to provide them with physical, mental progression. Relaxation and entertainment are now as important as the compulsory basic needs of the people as it was

in the past. In developed countries, recreational activities became an inseparable part of people's daily life. These two functions (relaxation and entertainment) both make human health and happiness better and also improve the efficiency of the people which is extremely significant in our contemporary world.

Recreation is a basic and universal necessity for human beings. Today, both as an individual and as a society, everybody needs recreational activities for their physical, mental, psychological and morale health. This will also provide reconciliation of working and living together of people in societies. Recreational activities are an important part of the social life of people. Thus, it can be said that, the purpose of the open and green area system is to regain the relationship between man and nature, to improve and carry it on.

The functions of these areas can be classified in four groups;

- a) Productivity - efficiency
- b) Conservation
- c) Relaxation - entertainment
- d) Aesthetic

While people are involving in recreational activities, they can obtain the chance of pleasure to be with other people living in the city. Positive contributions of the recreational areas to the mental, physical life of the people has also macro - scale economical advantages as this would improve the efficiency of the society. Recreational areas also conserves physical structure of the cities (oxygen, underground water, etc.) On the other hand, people will conserve these areas in where they can get cosy relationships with other people and nature as well. And this will increase the sensitivity of people towards their environment and improve their conservation conscious. In addition to this, with successful planning efforts, these areas may attract aesthetic sense of people and form a potential in the city.

Street - scaled open spaces are directly connected with urban actions and other constructions. Increasing in density contributes to the reduction of open spaces. Land

owners have a tendency of obtaining maximum benefit from their land both vertically and horizontally. The open spaces located within neighbourhood units are generally for entertainment and relaxation. On the other hand, urban - scaled open areas take over conservation function and affect urban texture as well. Metropolitan or regional open spaces are the extent of rural areas. Sometimes, open spaces are regarded as a weapon against excessive urban growth. And, sometimes open spaces define the levels of urban growth. In fact, a defined urban development texture occur in connection with a defined open space texture. In this case, various selections can be put forward between urban developments.

In the process of occurring urban settlements, a vertical and horizontal augmentation is seen from the centre to the fringe. Recreational belts, which function recreation activities, should be created so as to address to the users in the fringes, centres and inner city areas as a whole. Bornova Recreation Area Project, which is the content of this thesis research, recreationally, may serve functions in whole İzmir scale. And, it has been examined in urban design scale with a purpose that this area will be able to meet the demand of Bornova dwellers. In today's planning practice, considering the area with this scale may contribute some benefits to create an applicable project that will not only serve as a green area but also function recreational activities.

The facilities related with green areas within the confines of the project area were not created alone, instead, they were created considering urban function and dwellers as a whole. Initiating from 1/25000 scale and continue to 1/20 scale studies on projects were tried to accomplish.

ÖZET

Günümüzde Dünya nüfusu altı milyara ulaşmış durumdadır. Aynı kesitte Türkiye nüfusu 65 milyon, İzmir nüfusu 3.5 milyon gibi hiç de azımsanmayacak büyüklüklere erişmiştir. Doğum hızının giderek artması ve hızla gelişen teknoloji ve bilim sayesinde ölüm hızının giderek düşmesiyle; yine hızla artan göç nüfuslarıyla; kentler hızla büyümekte, adeta beton yığınları haline dönüşmektedir. Yapılan tüm çalışmalara, tüm planlama çabalarına rağmen kentlerin görüntüsü bu betonlaşmış, sıkıcı, tekdüze yapıdan kurtarılamamaktadır.

Ancak herkesçe kabul edilen bir gerçek var ki; insanlar yere yakın olmak, toprağa dokunmak, doğayla iç içe yaşamak isterler. Hele de dört duvar arasına sıkışıp kalmış kentli; arada bir bunaldığında, yapılardan kurtulmak istediğinde, iki üç ağaç görüp, çimenlerle biraz olsun rahatlamak, sıkıntılarından kurtulmak için doğayı düşler. İnsanlar neden yeşili sever? Çünkü yeşil dinlendiricidir, rahatlatma ve sakinleştirme özelliğine sahiptir. Açık ve yeşil alanlar, doğayı bozmakta olan insanın, doğaya yaklaşmasını, doğayı korumasını kullanmasını sağlayan alanlardır.

İnsanın yaradılışı gereği doğayla içiçe olma ihtiyacı, ne yazık ki ülkemiz kentlerinde, İzmir’de ve Bornova’da olduğu gibi yeterince karşılanamamaktadır. Kentlerde yaşamlarını sürdüren insanların ekonomik ihtiyaçlarını karşılamalarına rağmen, kent ortamında yaşamaktan mutsuz olduklarını belirtmek doğru bir tespittir. Bunun en önemli kanıtı, ekonomik durumu elverişli olan insanların yeşil ve açık alanların olduğu, doğa ile iç içe yaşayabilecekleri yerleşmelerde ikinci bir konut sahibi olmaları gerçeğidir.

Rekreasyon, kişilerin boş zamanlarını değerlendirmek, fiziksel ve ruhsal gelişme, yenileme sağlamak amacıyla gerçekleştirdikleri, sosyal yaşamları ile ilgili faaliyetler bütünü içerisinde dinlenme ve eğlenme faaliyetlerine verilen addır. Dinlenmek ve eğlenmek günümüzde geçmişte de olduğu gibi insanın zorunlu temel ihtiyaçları kadar önemlidir. Gelişmiş ülkelerde dinlenme ve eğlenme günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu

iki fonksiyon, insanın sağlığını, mutluluğunu artırdığı gibi günümüzde çok önemli bir unsur olan insan verimliliğini de artırmaktadır.

Rekreasyon insanoğlu için temel ve evrensel bir ihtiyaçtır. Bugün birey ya da toplumların fiziksel, ussal, ruhsal ve moral sağlıkları yönünden rekreasyona gereksinimleri vardır. Bu, çalışma ve birlikte yaşıma barışını da toplumlar üzerinde sağlayacaktır. Rekreatif etkinlikler insanın sosyal yaşıntısının bir parçasıdır. Boş zamanların giderek artması açık ve yeşil alanlara olan gereksinimi de artırmaktadır. İşte, açık ve yeşil alan dizgesi kentli doğa ilişkisini yeniden kurmak, sürdürmek ve geliştirmek amacına yönelmiştir.

Açık ve yeşil alanların işlevleri dört kümede toplanabilir.

- a) Üretkenlik - verimlilik
- b) Koruma
- c) Dinlenme -eğlence
- d) Estetik

İnsanlar rekreatif etkinliklerini yaparlarken, kentte yaşıyan diğer insanlarla bir arada bulunmanın mutluluğunu yaşıyabilme imkanını elde ederler. İnsanların ruhsal ve bedensel yaşıamlarına olumlu katkılar, toplumun verimliliğini artıracığı için üst düzeyde ekonomik anlamda da bir yarar söz konusudur. Rekreasyon alanları kentlerin fiziki açıdan (oksijen, yeraltı suları, vb.) korunması işlevini de yerine getirirler. Diğer taraftan, insanlar da doğaya ve birbirlerine yakınlaştıkları bu alanları koruyacaklardır. Bu durum, toplumda çevreye karşı duyarlılığı ve koruma bilincini geliştirecektir. Ayrıca bu alanlar iyi bir planlama çalışması ile estetik açıdan kentte yaşıyanların beğenisini kazanabilir, bu yönde kent içinde bir potansiyel oluşturabilirler.

Sokak ölçeğindeki açık alanlar, kentsel eylemler ve yapılarla doğrudan doğruya bağlantılıdır. Yoğunluğun artması açık alanların azalmasına yol açar. Arsa sahibi arsasından hem yatay, hem de düşey olarak en geniş ölçüde yararlanmak eğilimindedir. Komşuluk ve semt düzeyindeki açık alanlar genellikle eğlence ve dinlenmeye yöneliktir. Kent düzeyindeki açık alanlar koruma işlevlerini yükledikleri gibi kent dokusunu da etkilerler.

Bölge ölçeğindeki açık alanlar bir anlamda kırsal alanların uzantısını oluşturur. Kimi kez, açık alanlara kentsel büyümeye karşı bir silah olarak bakılır. Kimi kez de açık alanlar kentsel büyümenin aşamalarını belirler. Gerçekte, belli bir gelişme dokusu, belli bir açık alan dokusuyla birlikte oluşur. Bu bağlamda açık alanlarla, kentsel gelişme arasında çeşitli seçenekler de ortaya atılabilir.

Kentsel yerleşmeler oluşurken merkezden çeperlere doğru yatayda ve düşeyde bir artış görülür. Çeperlerde, merkezlerde ve merkezlere yakın olan yerlerdeki yoğunluklara hitap edecek, rekreasyon faaliyetlerinin olacağı kuşaklar oluşturmalıdır. Bu tezin kapsamında ele alınan Bornova Rekreasyon Alanı, bu işlevi yerine getiren, rekreatif açıdan İzmir ölçeğinde kente hizmet edebilecek bir alandır. Bu alan kente yeşil alan olarak hizmet etmekle kalmayıp, rekreatif faaliyetleri de yerine getiren, günümüz pratiğinde gerçekleştirilebilir bir proje kapsamında ele alınmıştır.

Çalışma alanı içinde rekreatif faaliyetlere ve yeşil alanlara ilişkin donatılar yalnızca tek başına değil, kentsel fonksiyonlar ve kentlilerin bir bütün olarak düşünülmesiyle gerçekleştirilmiştir. 1/25.000 ölçeğinden başlayarak 1/20 ölçeğine inilerek projelendirme çalışmaları tamamlanmıştır.

İÇERİK

	Sayfa
İçerik	X
Tablolar	XIII
Şekiller	XIV
Ekler	XV

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.Giriş	1
---------------	---

BÖLÜM 2

KENTSEL YEŞİL ALANLAR

2.Kentsel Yerleşmelerde Yeşil Alanlar	5
2.1.Kentsel Yeşil Alan Gereksinmesi.....	5
2.2.Kentsel Yeşil Alanların Planlaması.....	7
2.3.Kentsel Yeşil Alanlara İlişkin Öneriler	11

BÖLÜM 3

REKREASYON ALANLARI

3.Kentsel Yerleşme Alanlarında Rekreyon	13
3.1.Boş Zamanlar Kavramı.....	13
3.2.Rekreasyon Kavramı	14
3.3.Rekreasyon Gereksinimi ve Önemi	16
3.4.Rekreatif Faaliyetlerin Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi	17
3.5.Rekreasyon Planlaması İlkeleri	20

BÖLÜM 4

İZMİR'DE KENTSEL YEŞİL ALANLAR ve REKREASYON OLANAKLARI

4.İzmir'in Rekreatif Özellikleri.....	22
4.1.İzmir Kenti ve Rekreyon	22
4.2.İzmir Kenti'nin Bölge ve Ülke İçindeki Rekreatif Konumu ve Önemi	23
4.3.İzmir Kenti'nde Rekreatif Alanların Tarihsel Gelişimi	24

BÖLÜM 5

ÇALIŞMA ALANI

5. Bornova Örnek Çalışma Alanı.....	26
5.1. Bornova’da Rekreasyon Faaliyetleri.....	26
5.2. Alanın Yakın Çevresinin Arazi Kullanışı (1/5000).....	28
5.3. Alanın Özellikleri	30
5.3.1. Alanın Konumu	30
5.3.2. Alanın Mevcut Durumu	31
5.4. Fiziksel Veriler.....	33
5.4.1. Toprak Kabiliyeti.....	33
5.4.2. Bitki Örtüsü.....	33
5.4.3. Topografya.....	34
5.4.4. Su Durumu.....	34
5.5. Bornova’ya İlişkin İklimsel Veriler	34
5.5.1. Yağış Durumu	34
5.5.2. Rüzgar Durumu.....	35
5.5.3. Sıcaklık Durumu.....	36
5.6. Planlama Çalışmaları	37
5.6.1. Problemin Tanımı	37
5.6.2. Amaç ve Hedefler	38
5.6.3. İhtiyaç Programı	38
5.6.4. Proje Aşaması.....	41
5.6.5. Projenin Uygulanmasına Yönelik Öneriler	43
5.6.5.1. Gerçekleştirme	43
5.6.5.2. Ağaçlandırma.....	45
5.6.5.3. Bitkilendirme.....	46
5.6.5.4. Çimlendirme.....	46
5.6.6. İşletme.....	47

BÖLÜM 6

SONUÇ

6.Sonuç	48
Kaynaklar	51
Ekler	54

TABLolar LİSTESİ

3.1. Rekreasyon Alanı Tasarımı	20
4.1. İzmir’de Kişi Başına Yeşil Alan Miktarının Yıllara Göre Dağılımı.....	25
5.1. Bornova Merkez İlçesi'nde Açık/Yeşil Alan Miktarı	27
5.2. Bornova Merkez İlçesi'nde Düzenlenen Park, Spor Alanı ve Çocuk Bahçesi Toplam Alanı	28
5.3. Bornova'da Yıllık Yağış Toplamının Mevsimlere Göre Dağılımı	31

ŞEKİLLER LİSTESİ

5.1.Bornova Rekreasyon Alanı Mevcut İmar Planı (1/5000).....	29
5.2.Çalışma Alanının Konumu	30
5.3.Bornova'da Ortalama,Mutlak Maksimum,Mutlak Minimum ve Ortalama Ekstrem Sıcaklıklar	36

EKLER LİSTESİ

1. Ege Bölgesi Haritası	56
2. İzmir Çevresi Rekreasyon ve Turizm Potansiyeli	56
3. Çalışma Alanının Konumu 1/25.000	57
4. Çalışma Alanı Mevcut İmar Planı 1/5000	58
5. Bornova Rekreasyon Alanı Kentsel Tasarım Projesi 1/1000	59

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1. Giriş

Günümüzde gelişmiş ve gelişme yolundaki ülkelerin sanayileşme ve kentleşme sonucu karşı karşıya kaldıkları çevre sorunları ve hava kirlenmesi insan sağlığını bozan ve dolayısı ile işgücü verimini azaltan bir yaşama ortamı oluşturmuştur. Ekonomik gelişme, kalkınma ve refah düzeyinin yükseltilmesi düşüncesinin yoğunluk kazandığı gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de bir takım ödünlere verildiği bir gerçektir. İnsanca yaşamayı sağlayan bazı değerler kısmen ikinci planda bırakılarak, bazen hiç düşünülmeden bir gelişme sürecinin seçilmesi üzücüdür. Bu durum ülkemizin büyük kentlerinde daha fazla hissedilmektedir. Kentlerde yaşayan insanların doğayla olan ilişkileri minimumda ya da hiç olmadan devam etmektedir.

Hızla büyüyen kentlerde, kıt bir kaynak olan kent toprağı yok edilmekte; kentli insana gereken donatı alanları tükenmektedir. Yapılan eksik ve yetersiz planlama çalışmalarıyla donatı alanlarına ilişkin sorunlar artmıştır. Kentsel açık yeşil alan donatısının durumu da farklı değildir. Yeşil alanlar tüketilmiş, yerlerini kentsel fonksiyonlar almıştır.

Yeşil alan donatılarının istenilen düzeye gelebilmeleri için öncelikle insanların yeşil alanların gerekliliğı konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bu tip alanlar artık başka fonksiyonlara dönüştürülmemeli, uygulanmış olanlar korunmalı ve doğru planlama yaklaşımlarıyla uygun alanlarda uygun büyüklüklerde açık ve yeşil alanlar yaratılmalıdır.

Endüstrileşme ve şehirleşme hareketlerinin hızlı temposu ile zaman faktörü açık alanları tüketmektedir. Böylece doğal güzellikler parçalanmakta ve şehirler doğadan tamamen kopmaktadır. Sonuçta insan yaşamı için, özellikle biyolojik anlamda yetersiz bir çevre oluşmaktadır. Buna ek olarak, insanlar gelişen teknolojiyle mekanik ve otomatik birer varlık olma yoluna girmişlerdir.

Bu ortam ve koşullarda insanların dinlenme, yeniden enerji kazanma ve yaşama bağlanma gereksinimi herşeyin üzerinde bir öneme sahiptir. Bunun doğal bir sonucu olarak da doğayı koruma ve kent insanı için onu kent içinde yeniden oluşturma çalışmalarına girilmesi zorunluluğu doğmuştur.

Kentsel gelişmelerde, birey-doğa ilişkilerinin optimal düzeyde tutulması gereği önem taşımaktadır. Bu sebeple kent içinde, çevresinde, yakınında ya da uzağında hatta olabilecek her yerde kent insanına hizmet verebilecek rekreasyon alanı gereksiniminin saptanması ve bunun karşılanması gerekmektedir.

"İnsanoğlu yaşantısını sürdürebilmek için ortaya çıkan tüm gereksinimlerini yanıtlamak durumundadır. İlk gereksinme de, insanın vücut ısını değişmez tutabilmek ve mobilitesini devam ettirmektir. Bunları üreme ve daha üst düzeydeki diğer fizyolojik ve fiziksel gereksinimler izler." (Süel, 1983, S.1).

İnsanın gereksinimlerinin birçoğunun karşılanması sırasında çeşitli öncelik çatışmaları oluşur. Aynen çıkar çatışmaları gibi, üst üste gelen bazı gereksinimlerin çatışmaları söz konusu olur ve böyle durumlarda, içinde bulunulan toplumun ekonomik, sosyal, kültürel vb. gelişmişlik ölçütleri tercihde etkin olur. Yurdumuz gibi ülkelerde ise gelişme ve ilerleme birçok insancıl gereksinimden önde geldiği için, kentleşmenin çarpık ve insanı rahatsız ve hatta hasta etmesine bugüne dek çok fazla önem verilmemiştir. Oysa insan yaşadığı çevre ile bütünleşmiş bir canlı varlıktır. Onun çevreyi, çevrenin de onu etkilememesi olanaksızdır.

Kentlerimiz hızla çeperlere doğru yatayda ve dikeyde büyürlerken rekreasyona yönelik kentsel alanların daha önceden planlarda yer almaları gerekmektedir. Kentler büyüklerken, özellikle büyük açık yeşil alanlar planlarda yerlerini almalıdırlar. Daha sonra bu açık alanlar kentlilerin hizmetinde rekreatif faaliyetlere yönelik olarak kentsel tasarım projeleriyle biçimlendirilmelidir. Bu yapılırken mutlak olarak plan ve projeler hayata geçebilir, gerçekteşir, rantabil olarak düşünölmelidir.

Planlarda yeşil alanları göstermek, fonksiyonlarını düşünmeden yerlerini seçmek, rasgele ağaçları yerleştirmek, ne yazık ki günümüz Türkiye'sinde kentlerimizde yerlerini almalarını sağlamamaktadır. Bu alanların daha yaşanabilir çevreler olarak gerçekleştirilebilmesi için ;

1. Bütüncül bir yaklaşımla
2. Üst ölçekli planlardan başlayarak

yer ayrılmalıdır. Ancak bu yeterli değildir. Bu alanlar aynı zamanda duyarlı bir biçimde tasarlanmalıdır. Bu duyarlılık hem işlevsel, estetik gereksinimleri karşılayacak nitelikte, hem de kullanıcıların benimseyeceği, kendileyebileceği nitelikte olmalıdır. Bu alanların daha yaşanabilir kılınmasını yalnız plancının ve tasarımcının çabası değil, aynı zamanda politikacı, medya mensubu, v.s.'nin birlike çabaları ile mümkün olabilecektir.

Kentlerimizdeki yeşillerin büyük bir kısmı yol kenarlarında, kaldırımlarda, refüjlerde ağaç olarak ya da çok küçük metre karelerde konut aralarında kalmaktadır. Sonuçta bu yeşil alanlar hiç bir rekreatif faaliyete hizmet veremediği gibi bakımsızlıktan kent çöplükleri olarak hizmet etmeye başlamaktadırlar.

Bir başka problem; park, çocuk oyun alanı ya da spor tesisi olarak planlarda yer alan, daha sonra raslantısal bir şekilde yapılan bu faaliyet alanlarının işletmesinde, bakımında ve yönetiminde ortaya çıkmaktadır. Belediyelerin park ve bahçeler müdürlüğü bünyesinde çalışanların yetersizliği ya da mevcut personelin verimsiz bir şekilde çalışmaları bu problemi ortaya çıkarmaktadır. Geceleri de ışıklandırılmayan bu alanlar yaşamamakta ve yine bazı kentlilerin bu alanlara karşı antipati duymalarına sebep olmaktadır.

Toplumun pozitif kültürel, sosyal ve ekonomik yapısı ile yeşil alanlar, rekreasyona yönelik faaliyetler doğru orantılıdır. Hızlı kentleşme, gecekondulaşma, kaçak yapılaşma, nüfus artışları, rant artışları ile ters orantılıdır. Sürdürülebilir kentleşme ancak, rekreatif faaliyetlerin gerçekleştirilebildiği alanlar yaratılarak sağlanabilir.

Rekreasyon alanları planlanırken rantabil olarak tasarlanmaları, ekonomik açıdan bağımsızlıklarını sağlamaları önemlidir. Ekonomik açıdan yapılanmalarını ve uzun ömürlü bir şekilde kentsel alanlarda yer alabilmelerini sağlayacak faaliyet ve aktiviteleri de gerekiyorsa bünyelerinde bulundurabilirler. Tez kapsamında ele alınan çalışma alanımızda, bu rekreasyon alanının ekonomik açıdan özgürlüğünü sağlayan çeşitli kullanışlara yer verilmiştir. Kullanıcıların ilgilerini ve beklentilerini karşılayan, ekonomik bir getiri sağlayan çeşitli faaliyetler, özel sektörün bu tür alanlara da yatırım yapmalarına neden olacaktır.

BÖLÜM 2

KENTSEL YEŞİL ALANLAR

2.Kentsel Yerleşmelerde Yeşil Alanlar

2.1.Kentsel Yeşil Alan Gereksinmesi

Rekreasyonel etkinlik insanın en belirgin gereksinimidir ve sosyal yaşantının bir parçasıdır. İnsanoğlu, varoluşundan bu yana her zaman doğaya baş kaldırıp, çevre koşullarını kontrol etmek çabasında olduğu için planlama olgusu binlerce yıldır varolmaktadır. Bunun için de yeşil alanların planlanması da çok önemli bir yer kapsamaktadır. Ayrıca bu alanların 21. Yüzyılda günlük yaşantımızda kentlerin bir parçası olarak yer almasını sağlamak zor olduğu gerçeğinden dolayı, çok hassas ve ayrıntılı planlama çalışmalarına gereksinimi vardır.

Kent dokusu içinde yer alan açık alanların işlevlerini şöyle özetleyebiliriz:

- 1-Kent halkının fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini karşılamak.*
 - 2- Hava, su, toprak, bitki ve hayvan kaynaklarını, doğal zenginlikleri korumak.*
 - 3-Turizm, çalışma, gelişmenin dokusu, taşınmaz değerleri konusundaki ekonomik kararları etkilemek.*
 - 4-Kentlerde oturma, ticaret ve sanayi bölgeleri arasında “tampon” görevi yaparak fiziksel yönden denge sağlamak.*
 - 5-Işık, hava, sessizlik, yaya güvenliği sağlamaya yardımcılık etmek.*
 - 6-Yağış, nem, bataklıktan korunma açısından “mikroklima”lar yaratmak.*
 - 7-Yaya ve taşıtlar için dolaşımı kolaylaştırmak.*
 - 8-Açık havada dinlenme ve eğlenme için olanak sağlamak.*
- Bu nedenlerle açık alan düzenine, büyük kentlerin solunum organı, akciğeri gözü ile bakılmaktadır (Yavuz -Keleş Geray, 1978, S: 270).*

Bugünkü görünüşüyle çevre ve insanın tüm yaşam alanı doğal orijininin maksimum ölçüde uzaklaşmıştır. Doğal ekosistemler, kentsel endüstriyel ekosistemlere dönüşmüş, ortaya çıkan bu yeni ekosistemlere has çevre koşullarında ise doğanın bir parçası olan insanın yaşama katılma gücü de maksimum ölçüde zorlanmaktadır. Çünkü insan ancak içinden geldiği ve içinde yaşadığı doğanın sağlığı ölçüsünde sıhhatlidir.

Yapay veya kültürel çevrede yaşayan insanın her türlü aktivitesi çevre koşullarına uyum göstererek doğal özelliğini yitirmiştir.

Bunun sonucunda insan tamliğini, bütünlüğünü yitirir. Orijinal başlangıcından sapmalar görülür. Sapmalar organların psiko-somatik rahatsızlığından ölüme kadar geniş bir etkinlik yelpazesi içindedir. (Pultar, 1979, S.109).

Yeşil alanlar içinde yer alan bitkiler, insanların ve hayvanların dünya üzerinde yaşamsal faaliyetlerinin devam etmesini sağlayan vazgeçilmez unsurlar olarak düşünülmelidir.

Bernatzky'e göre, 25 m. boy ve 15 m. taç genişliğine sahip soliter bir kayın ağacı, dikili olduğu yeri alan olarak 10 kat büyütmektedir. Ortalama 800.000 adet yaprağı bulunan bu ağacın yaprak yüzeyleri toplamı 1600 m² olup, fotosentezin gerçekleştiği hücre alanı olarak da 160.000 m² doğal yüzeye ulaşılmaktadır.

25 m² yaprak alanının güneşli bir günde ürettiği O₂'nin aynı günde bir insanın tükettiği O₂ miktarına eşit olduğu; ancak O₂ üretiminin olmadığı gece ve kış zamanı göz önüne alınarak, bir insanın yıllık O₂ gereksinimi için 150m² yaprak yüzeyinin gerekeceği, bunun için de kentte kişi başına 30-40m² ağaç-çalı-otsu bitkilerden oluşacak (kütle yeşili) yeşil alanların gerektiği saptaması yapılmıştır (Ergin, 1989, S:14).

Kentte yeşil kütle ve bitkilerdeki çeşitlilik ne kadar artarsa, kentin ekolojik dengesi o oranda dengeli hale gelmektedir.

Bunların yanı sıra yeşil alan gerekliliğinin temel nedenleri şöyle sıralanabilir.

1. *Doğal dengenin kurulması ve sağlıklılaştırılması açısından gereklidir.*
2. *Hava kirliliği sorununa belirli ölçüde bir tampon yaratmak açısından gereklidir.*
3. *Estetik açısından gereklidir.*
4. *Halka dinlenme, eğlenme olanağı sağlama (rekreasyon) açısından gereklidir.*
5. *İnsan sağlığı ve dengesi açısından gereklidir (Bulca, 1975, S: 18).*

Yeşil alanları yaratma ve düzenlemedeki amaçlardan biri olan dinlenme alanlarının yaratılması kişinin başlıca iki arzusundan kaynaklanır:

- Sağlıklı yaşamak.
- Verimli çalışmak.

Bunların günümüz dünyasında kentlerde yaşayan insanlar için ne kadar önemli olduğunu belirtmeye gerek yoktur. Bunların sağlanabilmesinin, bir parça dinlenme, nefes alma, doğaya yakın olabilen alanların yaratılmasının gerekliliğini her kesimden insanın anlamasına bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu sağlandığında kentlerimizdeki sorunlarımızda bir azalma beklenmektedir.

2.2.Kentsel Yeşil Alanların Planlanması

"Kent ölçeğinde planlama, daha iyi bir fiziksel çevre yaratma amacına yönelmekte, hatta kimi kez de böyle bir çevreyi gerçekleştirme aracı olarak görülmektedir. İster alışlagelen, isterse çağdaş anlamda ele alınsın, kent planlaması, sonunda, hem fiziksel anlamıyla planın çizimi, hem de planın öngördüğü kentsel amaçların, hedeflerin biçimlendirilmesini içeren bir süreçtir". (Yavuz-Keleş-Geray 1978, S: 229).

“Toplumun duygu, istek ve özelemlerinin bir sanat adamı olan kent plancısı tarafından dile getirilmesi, yorumlanması, plan olarak anlatılması söz konusudur. Ünlü kent plancılarından Patrick Geddes’in biyolojik temele dayalı modeli, Ebenezer Howard’ın Bahçe Şehri, Le Corbusier’nin Düşey Bahçeleri son yüzyılda kente biçim verme, toplumun kent biçimini arama çabalarının sonucudur” (Yavuz, Keleş -Geray, 1978, S: 230).

“Yeşil alanların planlanmasında tüm tercihlerin, başta kentin sosyal yapısından temellendirilecek, açık bir biçimde ve tartışılabilir, karşılaştırılabilir bir düzeye indirgenerek ortaya konması zorunludur. Kent planlanmasının bazı yönleri çok rakamsal, bazı yönleri ise o oranda duygusal tartışıldığı sürece rasyonel çalışmalar yapma olasılığı azalmaktadır” (Bulca, 1975, S: 19).

"Burada ortaya çıkan en önemli sorunlar şunlardır:

- 1.Eldeki yeşil alanların korunması.*
- 2.Potansiyel yeşil alanların belirlenmesi.*
- 3.Kamu kuruluşları elinde olan arazilerin, imkan ölçüsünde büyük oranda halk yararına kullanıma açılması.*
- 4.Konuyla ilgili çalışmalarda yeterli araştırma ve çalışmaların yapılmasıyla birlikte bir kültür ve sosyal yapı sorunu olan rekreasyon alanında aşırı suskun olan sosyal bilimcilerin devreye sokulması.*
- 5.Yoğun yararlanma, halka açılma, yararlanma sürelerinin uzatılması, erişilebilirlik ve aktivite yaratılması gibi boyutların ayrıntılı ve somut olarak ele alınması.*
- 6.Gerek mekandaki dağılımında, gerek yararlanma düzeyinde fırsat eşitliğinin gözetilmesi" (Bulca, 1976, S: 18-19).*

"Bu konuda dikkate alınması gereken ilginç bir bulgu da, düşük gelirli ve eğitim düzeyindeki grupların ihtiyaç konusunda daha bilinçli olduklarıdır. Parklardan, çocuk bahçelerinden en çok orta gelirli yararlanmaktadır. Ayrıca, kira gitme

oranlarında ise, gelir ve oto sahipliği ile ilişkili bir özellik görülmektedir". (Çakan, 1975, S: 25).

“Bir kentin toprağını:

1. Yapı alanları,
2. Örtülü boşluklar (Yollar, meydanlar vb),
3. Örtüsüz boşluklar (Yeşil alanlar)

biçiminde genel olarak üç grup içinde algılanırsa, üçüncü grupta içindeki alanlar, açık alanlar veya yeşil alanlardır.” (Bayraktar, 1975, S: 29).

Bu üç grubun birbirine olan oranı bize kentin gerek “yapısı”, gerekse “dokusu” hakkında bir fikir verir. Ancak, yeşil alan sorununa bakış açısına göre, kent topraklarının bir bölümü “mutlak değer”, ya da “yeterlilik” açısından farklılık gösterecektir.

Kentlerde doluluk-boşluk ilişkisini etkileyen sebepler şöyle sıralanabilir:

-Kentsel yerleşim alanlarının fiziksel özellikleriyle, doğal topoğrafyaları ve iklim durumu. (Örneğin; konut-güneş alabilme durumu, doluluk-boşluk ilişkisinin niteliği açısından önemlidir)

-Yeşil alanlarda, kütsel yeşillerin ne kadar oluşturulduğu ve biyolojik çeşitlilik. (Biyolojik çeşitliliğin artmasıyla kentteki ekolojik denge de artacaktır.)

-Kentsel konut yoğunluğu, bunun olumlu ya da olumsuz sonuçları, kentsel gelişme yönleri.

Kentsel doluluk-boşluk ilişkisinin optimal olarak kurulmasıyla; kentte uygun bir doku yaratılacak, sağlıklı bir kentsel yerleşim dokusu, sağlıklı bir kent yaşamı oluşturulacaktır. Bu nedenle yeşil alanlar salt dinlenim alanları olarak düşünülmemelidir. Yeşil alanlara ilişkin donatılar yalnızca tek başına değil, kentsel fonksiyonlar ve kentlilerin bir bütün olarak ele alınmasıyla gerçekleştirilmelidir.

Bugün Türkiye’de kent topraklarında kamu sahipliği oranı çok düşüktür. Bu durum, plan kararlarının uygulanması, kişisel tercihlerin etkisi oranında zayıf kalmakta ve sapmalara açık olmaktadır.“Bu sistem içinde “yeşil alan” olarak tanımlanan kent parçalarının arz-talep ilişkilerine bağlı olarak, piyasa koşulları ile gerçekleşmesini, ancak yeşil alan sunmanın yeterince “karlı” bir iş haline dönüştüğü gün görebileceğimiz açıktır.” (Bulca, 1975, S:18).

Oysa şimdiki durumda, spekülative arsa piyasasından, belirli bir dilimi çevre dışına çıkarmak tamamen kamu kesimine bırakılmış bir yük halindedir. Ayrıca, yerel idarelerin ekonomik darboğazları, değil yeşil alanlar yaratmak, ellerindeki açık alanları dahi öncelikli ve karlı gördükleri fonksiyonlara devretmelerine sebep olmaktadır.

"Kentlerimizde giderek azalan kişi başına yeşil alan değeri iki nedende temellenir:

1."Kişi" ler artmış ve artmaya devam edecektir.

2."Yeşil alan" olarak tanımlanan arsalar başka kullanımlara dönüşmektedir" (Keleş, Yavuz Geray, 1978, S: 230).

"Açık alanların “sosyal” fonksiyonu, ulaşılan kent boyutları ve kent yaşamı tarzı içinde yitirilmiş, “ekonomik” fonksiyonu doğmamış, “işlevsel” fonksiyonu yeterince tanımlanıp organize edilmemiş, “estetik” ise kentlerde hepten unutulmuş ve yok olan bir kavram iken yeşil alanları, kentler için “gerek sıralamada” yeri en sonlarda gelen bir “kamu hizmeti” olma niteliğini korumaktadır” (Bulca, 1975, S: 19).

Yeşil alan konusuna bakarken, yalnızca bunları “var” kılmanın yeterli olmadığı, bakım ve işletme gibi belirli bir kaynak ayırma gereğini de getireceğini kabullenmek gerekir.

"Ayrıca "yeşil alanlarda süreklilik ve desantralizasyon olanaklarının yaratılmasına da özen gösterilmelidir. Yeşil, herkesin önüne kadar getirilmelidir. Çocuklar oyun alanlarında annelerinin seslerini duyabilecek uzaklıkta olmalıdırlar. Devamlılık-süreklilik özelliğinin oluşturulması için, bir park düzenlenmesinde bitkilendirme

alanları kütlesel bir devamlılık oluşturmalıdır. Yeşil alanların tasarımlarında dil birliği ve bütünlüğü olmalıdır. Bu alanların ölçeklerinin ve kent planı içindeki dağılımlarının da dikkate alınması gerekmektedir." (Taner, 1987).

"Kimi plancılar açık alanları "hizmetler" için ayrılan açık alanlar ve "Yapı ve tesisleri" için ayrılan açık alanlar olmak üzere ikiye ayrılırlar. Bazı plancılar da açık alanları insanın farkında olduğu ve olmadığı alanlar olarak ikiye ayrılırlar. Bu yaklaşımda, insanların farkında olduğu alanları, algıladığı, çeşitli eylemsel nedenlerle kullandığı, seyredip ferahladığı, rahatlık ve yaşam gizliliğini duyumsadığı alanlar olarak örnek vermektedirler. İnsanların farkında olmadığı alanlara ise kentsel bir görev yapan alanları (baraj gölleri gibi) örnek göstermektedirler." (Yavuz-Keleş-Geray, 1978, S: 272)

2.3.Kentsel Yeşil Alanlara İlişkin Öneriler

Yukarıdaki hedefleri gerçekleştirecek kentsel açık ve yeşil alanları gerçekleştirilebilmesi yolunda uygulamaya dönük bazı öneriler aşağıda sunulmaktadır.

-Yeşil alan gerekliliğinin herkesçe kabul edilmesi, onaylanması ve kişilerin bu konuda bilinçlendirilmeleri

-Mevcut yeşil alanların saptanması ve korunması

-Potansiyel yeşil alanların belirlenmesi

-Kamu kuruluşlarının elinde olan arazilerin, imkanlar elverdiğince halk yararına kullanıma açılmasının sağlanması

-Yeşil alanların yalnızca fiziksel planlama sorunu değil, kültür ve sosyal yapı sorunu olarak değerlendirilmesiyle, sosyal bilimlerin de devreye sokulması

-Yeşil alanlara ilişkin erişilebilir olma, fonksiyonel olma gibi boyutların da ayrıntılı olarak incelenmesi

-Mekansal dağılımın herkese fırsat eşitliğini sağlayacak biçimde yapılması.

-Yeşil alanların yeri, ölçeği ve dağılımının araştırmalarla saptanıp, doğru bir şekilde ve gerekli büyüklüklerde konumlandırılmaları.

- Yeşil alanların görsel yönden çekiciliğinin yaratılması.

Potansiyel yeşil alanların belirlenebilmesi için, öncelikle kentin gelecekte alacağı formun ve bu formun getireceği değişikliklerin belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu formda gerçekleşecek fonksiyonlara göre yeşil alan olanakları zorlanmalıdır. Hangi fonksiyona, ne büyüklükte yeşil alan gerektiği hesaplanmalı, yeşillerin dağılımı bu fonksiyonlara ve nüfus yoğunluklarına göre belirlenmelidir. Kentteki değişik nüfus yoğunluk bölgelerinin saptanmasından sonra, hangi yoğunluk bölgesine, ne büyüklükte, ne uzaklıkta ve hangi kapsamda yeşil alan önerileceği saptanmalıdır.

Mevcut ve yaratılacak alanlardan yoğun bir biçimde yararlanmalı, süreç içinde bir programla gerçekleştirilmelidir. Yeşil alanların geniş kitlelere ve farklı gruplara açılacağı unutulmamalı; tüm olanaklar irdelenmelidir. Bu irdelemeler yapılırken; kentteki her tür doğal veri göze alınmalıdır. (İklim koşulları, topoğrafik durum, jeolojik durum gibi...) Bu tip verilerin dikkate alınması; yeşil alanlardan yararlanma süresinin uzatılabilmesi, fonksiyonel alanların yaratılabilmesi açısından önemlidir.

Yeşil alanların eksikliği farklı biçimlerde ortaya çıkabilir. Görsel açıdan eksiklik gibi, kentin bozulan doğal dengesinden kaynaklanan eksiklikler gibi karşılaşılabilmektedir. Doğal dengenin bozulmasından kaynaklanan sorunları ortadan kaldıracak parkların nitelikleri bile birbirinden farklı olacaktır.

Bir kentin toprağını yeşil alan kullanımına ayırmaktan başka, daha pek çok kentsel kullanıma ayırma tercihi yapılabilir. Bu nedenle kentin, diğer kentlerin sosyal ve fiziki yapılarından farklılıkları, temel tercihleri bilinmeli ve karşılaştırılabilir hale getirilmelidir. Bunu yapabilmek için yukarıdaki açıklamalara ihtiyaç vardır. Yine unutulmamalıdır ki parasal kaynakların kıt olması sorunuyla birlikte, kentsel arazi kıt bir kaynaktır ve değiştirilmesi çok güç olan, onlarca yıl süren ve hatta geri dönüşü mümkün olmayan bir özelliğe sahiptir. Tercihler bu kıt kaynağa ve sınırlı parasal kaynaklara göre, doğru bir biçimde yapılmalıdır.

BÖLÜM 3

REKREASYON ALANLARI

3.Kentsel Yerleşmelerde Rekreyasyon

3.1.Boş Zamanlar Kavramı

“Boş zaman” kavramı genel olarak “işten arta kalan zaman” şeklinde tanımlanabilmektedir. İnsanoğlu varolduğu günden bu yana yaşayabilmek için hep çalışmak zorunda kalmıştır. Bu aktivite dışında geçen zamana ise boş zaman denmiştir. Genel anlamda böyle tanımlanan boş zamanlar üçe ayrılabilir:

1.İş ve uyku ile sınırlı günlük boş zamanlar: Bu süreç, insanın günlük yaşam süresi içerisinde çalışma ve uyku dışında kalan zamanları kapsamaktadır. Yani, iş de çalışma ve yatakta uyku ile geçen zamanın dışındaki tüm günlük süreyi içermektedir.

2.Hafta sonu tatili olarak adlandırılan haftalık boş zamanlar: Tümü iş ve günlük yaşamın koşturmacası içinde geçen bir haftanın sonunda kişinin sahip olduğu, genelde iki gün süreli olan ve hafta sonu tatili olarak adlandırılan boş zamanlardır. Bu süre içinde kişi işinden uzaktır. Kendine ait dilediği gibi kullanabileceği bir süredir.

3.Yıllık tatilleri içeren yıllık boş zamanlar: Burada da kişinin işinden arta kalan boş zamanlar tanımlanmaktadır. Tüm bir yıl boyunca yoğun bir iş ortamında yaşayan kişinin dinlenmeye de gereksinimi vardır. Haftalık boş zamanlarda bile atılamayan yorgunlukların giderilmesine yarayan yıllık tatiller kişiye yenilenme olanağı sağlamaktadır.

Yukarıda tanımlanan bu boş zamanların oluşumunu etkileyen pek çok faktör vardır. Bunların başında ev ve çalışma koşullarındaki değişimler gelmektedir. Örneğin teknolojik gelişmeler ev kadınlarına bol miktarda boş zaman olanağı yaratmaktadır. Teknolojik gelişme ve insanlığın ilerlemesi eğitimin artmasına, gelirlerin yükselmesine, ücretli tatil kavramlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunlar da boş zamanları etkileyen faktörler arasına girmişlerdir. Bu gelişim sürecinde dikeyde gelişen kent

dokusu içinde çocuklar çoğu kez kendilerine ait oyun alanları ve çocuk bahçeleri bulamadıkları için evlerine adeta hapsolmuşlardır. Bu durum evlerin iç tasarımlarını farklılaştırmış ve özel oyun odaları düşünölmeye başlanmıştır.

“Çalışan insanlar ise, çalışma sürelerindeki kısaltmalar nedeniyle daha fazla boş zamana sahip olmuşlardır. Buna şöyle bir örnek verebiliriz: Günümüzde çalışan bir insan 1800’lerde çalışan bir kişiye oranla tüm yaşantısı içerisinde 22 yıl daha çok boş zamana sahiptir” (Bayraktar, 1975, S: 30).

Kişilerin sahip oldukları boş zamanları rekreasyonel amaçlarla, kent içinde ya da dışında değerlendirmeleri, kişisel ya da sosyal problemlere neden olmaması için de gerekmektedir. Boş vakitlerde yapılan etkinlikler ise, sosyo-psikolojik (cinsiyet, ilgi alanı, aile tipi, vb) etkenlere bağılı bir biçimde farklılaşmaktadır.

“Boş zaman alanları, genellikle, kentsel merkezin belli başlı eğitim, kültür, dinlenme ve eğlence kuruluşlarının bulunduğu alanlardır. Üniversite bahçeleri, müzeler, dinleti salonları, kitaplıklar, spor ve sergi sarayları, oyun alanları, parklar, yürüyüş, piknik için ayrılmış bulunan yerler ile her türlü açık alanlar boş zaman alanları kapsamına girmektedir. Bu alanların yaşama alanlarına elverişli uzaklıkta bulunmaları, transit yollarla, caddelerle yaşama alanlarına bağlanmaları gerekir” (Yavuz-Keleş-Geray, 1978, S: 244). Bu alanların kentin merkezi kesimlerine ya da, amaçlarına uygun arsalar üzerine ve içerdikleri etkinliklere olanak sağlayacak yerlerde kurulmaları gerekmektedir.

3.2.Rekreasyon Kavramı

İnsan yaşantısındaki boş zamanın fiziki, sosyal ve ekonomik olarak değerlendirilmesi, rekreasyon aktivitesi olarak kabul edilir. Kökeni Türkçe olmayan rekreasyon kelimesinin karşılığı; dinlenmek, eğlenmek, canlandırmak ve hayat vermek anlamlarını içermektedir. Günümüzde rekreasyon yani boş zamanları değerlendirme, insanlar için doğaya dönüşümün en güzel örneğı olarak kabul edilir. Kentlerin sıkıcı

yaşam düzeyinden çalışma ortamının yorgunluğundan kurtulmak üzere, doğa içinde serbestçe dinlenmek ihtiyacı, rekreasyon eyleminin temel unsurudur. Diğer bir deyişle insanların bedensel ve ruhsal yorgunluklarının dinlenme ile giderilmesi, rekreasyon faaliyetlerinin kendisidir.

İnsanın yaşam düzeyinde yer değiştirmesi genel anlamda turizm kabul edildiğine göre, rekreasyon aktivitesi bir görüşe göre de turizm faaliyeti olarak kabul edilir. Bu bakımdan turizm ile rekreasyon aktiviteleri birbirlerinin tamamlayıcısı iç içe faaliyet ve işlemlerin bir toplamıdır. Genel bir görüşle, insan yaşam düzeyinde, rekreasyon faaliyetleri insan üzerinde bilerek veya bilmeyerek bir fiziki denge sağladığı gibi sağlık bakımından da hayatın yorgunluğunu ortadan kaldırarak vücut yapısında bir biyolojik ve ruhsal anlamda onarım yapmaktadır.

Yirminci asrın modern insanı, yaşam süreci içinde rekreasyon aktivitesini, her ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısına göre değişik eylem ve şekillerde uygulamaktadır.

Rekreasyon aktiviteleri;

1. Aktif ve pasif,
2. Bireysel ve toplu,
3. İç mekan ve dış mekan,
4. Yaşanılan çevre içinde ya da dışında,
5. Kısa ya da uzun süreli,

olarak çeşitlendirebiliriz. Rekreasyonun kişiye fiziksel ve ruhsal katkılarda bulunabileceği faaliyetleri de 3 ana grupta toplayabiliriz:

1. Dinlenme: Hedefi olmayan uğraşlardır. İstirahat, gezinti, seyir gibi.
2. Eğlence: Kişinin doğrudan katıldığı ya da izlediği etkinliklerdir. Spor gibi.
3. İlerleme: Günlük davranışlar dışındaki fiziksel ve kültürel ilerlemeyi amaçlayan faaliyetlerdir. Kültür ve sanat olayları, gösteriler, konferanslar, toplantılar gibi.

Rekreasyon ve turizmin sınırları belirgin değildir. Birçok tesis her iki sektörde hizmet vermektedir. Bugün ülkemizde gerçekleşen turistik seyahatlerin belki de %80 kadarlık bir kısmı rekreasyonel amaçlıdır. Yani ülkemizi gezmek, görmek, denize girmek için gelinmektedir. Aralarındaki en belirgin farklılık kullanım zamanı ve süreleri ile kullanım alanlarının yerleridir. Rekreasyon genelde kentsel bir kavramdır. Özellikle “Anlık” yapılan aktivitelerle “günübirlik” yapılan faaliyetleri içerir. Dolayısıyla bunlar çoğunlukla kent içi ve yakın çevresinde gerçekleşir. Turizm ise daha kırsal bir nitelik taşır. (Arkon-Orcan, 1976).

3.3.Rekreasyon Gereksinimi Ve Önemi

Rekreasyon, kişilerin, boş zamanlarını değerlendirmek, fiziksel ve ruhsal gelişme, yenileme sağlamak amacıyla gerçekleştirdikleri, sosyal yaşamları ile ilgili faaliyetler bütünü içerisinde dinlenme ve eğlenme faaliyetleridir.

"Rekreasyon gereksinimini genelde şu üç faktör etkiler:

- 1.Kentlerin büyümesi sonucu, insanlar doğadan kopmaktadırlar.
- 2.Endüstri alanında ihtisaslaşma ve otomasyon fiziksel çabayı azaltmıştır. Yaratıcı olmayan tekdüze iş yaşamı insanlar için rekreasyonu gerekli kılmıştır.
- 3.Teknolojik ve ekonomik gelişmeler, otomobil sayısı ve gelir artışı kentleri genişletmiştir." (Bayraktar, 1975, S: 28-29).

“Dinlenme ve eğlenme” ilkçağlardan günümüze kadar insanoğlu için temel zorunlu eylemler kadar önemli olmuştur. Günümüzdeyse bu gibi davranışların tümünü kapsayan eylemler gelişmiş ülkelerde günlük yaşamın, çalışmayla birlikte iki temel fonksiyonudur. Bu iki fonksiyon arasındaki denge insanın sağlığını ve mutluluğunu hazırlamaktadır.

Batıda rekreasyona dönük çalışmalar insan gereksinimlerini esas alarak biyolojik, fonksiyonel ve estetik kurallara göre geliştirilecek, sosyal ve kültürel olarak da tam

anlamıyla yeterli fiziksel çevre düzeni kurma çabasıyla ilgili çalışmalar olarak belirlenmiştir.

Çağımızda Rekreasyon, insanlar için “temel ve evrensel” bir gereksinimdir. Bugün, artık kesin olarak bilinen bir şey vardır ki, o da, birey ya da toplumların, fiziksel, ussal, ruhsal ve moral sağlıkları yönünden rekreasyona gereksinimleri vardır. Hatta birçok bilim adamı, rekreasyonun “Dünya Barışı”na katkısı olacağı düşüncesini taşımaktadır. (Yavuz - Keleş - Geray, 1978, S:27).

Ayrıca rekreasyonun önemli işlevleri arasında;

- 1. Kişi ve toplumların; fiziksel, ruhsal ve moral sağlıklarını düzeltmesi*
- 2. Entellektüel hayatı, yeni fikirlerin oluşması ile, geliştirmesi,*
- 3. Eğitime yardım etmesi, oyunlar, geziler ve güzel sanatlara yönelik faaliyetler ile öğretici, düşündürücü ve geliştirici nitelik taşıması,*
- 4. Verimli faaliyetler için insanı zaman tasarrufuna teşvik etmesi, ve çalışma randımanını yükseltmesi,*
- 5. Toplumsal hayatı düzenlemesi, dayanışma ve yardımlaşmayı arttırması ve toplumu demokratikleştirmesi.*
- 6. Uluslararası ilişkileri geliştirmesi ve böylece dünya barışına da hizmet etmesi (Yavuz-Keleş-Geray, 1978, S: 31) sayılabilir.*

3.4.Rekreatif Faaliyetlerin Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi

Rekreasyonel aktivitelerin yukarıda sayılan çeşitli işlevleri ve bir temel gereksinme olarak önemi ortadadır. Ancak ekonomik açıdan getirisi örneğin ticaret ve sanayi gibi sektörlerle göre sınırlıdır. Çünkü; genelde rekreasyon tesislerinde ekonomik kazanç söz konusu değildir. Elde edilen manevi kazançtır (sağlık, ruhsal denge vs.). Bu bakış açısı rekreasyon için ayrılması gereken alanlar ve yapılacak tesisler açısından olumsuz baskı yaratan bir faktör olmaktadır. Olay daha çok yerel yönetimlerce güncelliğini korumaktadır. Sosyal açıdan gerekliliği tartışma konusu olmazken, uygulama

aşamasında ekonomik açıdan yerel yönetimleri zor durumda bırakması, sektörün bir başka özelliğidir. Özellikle kent içinde rekreasyon alanlarının maliyetlerini dahi amorte edememesi, ekonomik yönden yerel yönetimleri zor durumda bırakmaktadır.

Bazı kazanç getiren rekreasyonel hizmetler özel sektör tarafından sağlanırken, park, çocuk bahçeleri ve oyun alanları gibi yerlerin temini, kamu sektörünün ve özellikle yerel yönetimlerin sorumluluğunda kalmaktadır. Mali açıdan genelde yetersiz düzeyde bulunan ve eldeki kaynaklarıyla daha acil sorunlara yanıt bulma durumunda olan yerel yönetimler ise rekreasyon imkanlarını yeterince sağlayamamanın sıkıntısını yaşamaktadır. (Tanrıverdi, 1975).

"Rekreasyon ihtiyacı gerçekte kırsal yerleşmelerin değil, şehirlerin ve özellikle büyük şehirlerin karşısına çıkmaktadır. Ancak şehirlerimiz içerisindeki rekreasyon imkanlarının azlığı kişileri yakın çevreye ve özellikle kıyılara yönlendirmekte, böylelikle bu yerler daha süratli bozulma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır." (Çubuk, 1984).

Ticaret olgusu her sektörde olduğu gibi rekreasyon içinde de yerini almaktadır. Ekonomik faaliyetlerin etkili olduğu günümüz yaşantısında ekonomik bir yarar sağlamayan bir faaliyette gelişme çok yavaş olmaktadır. Oysa, çok sayıda ve farklı faaliyetleri içeren ve kişilerin isteyerek harcama yaptıkları bir sektör olan rekreasyon önemli bir ekonomik potansiyele sahiptir.

Rekreasyon tesisleri ilgi çekici, ekonomik olarak kendine yeterli ve birbiriyle fonksiyonel ilişkileri göz önünde tutularak planlanırsa, üretim-pazarlama-hizmet üçlüsünden oluşan bu ekonomik potansiyel harekete geçirilmiş olur. Bunu da sağlayacak olan etkin bir organizasyon ile iyi bir planlamadır. Yalnız banklardan oluşmuş bir park, raflarındaki kitaplarından ibaret olan bir kütüphaneye benzemekten öteye gidemez. Bu amaçla rekreasyon faaliyetleri fonksiyonel ilişkileri iyi kurularak bir araya getirilmelidir.

3.5.Rekreasyon Planlanması İlkeleri

Eğlence, dinlenme, ilerleme gereksinimlerini karşılayacak bir rekreasyon planlaması için en önemli veri, doğal varlıklardır. Rekreasyonun uygulandığı alan kentsel açık alandır ve planlama çalışması kentsel açık alan planlamasıdır.

Kentsel ve kırsal alandaki rekreasyon planlamasında ilke, mevcut veya yaratılacak doğa ve doğaya uygunluğu sağlayacak doğal saha ile bütünlük sağlayacak fiziki tesislerin koruma ve kullanma esasına göre en iyi şekilde rekreasyon olanağı sağlamasıdır.

Ülke yüzeyindeki her parçada rekreasyon sahası bulunduğu kabul ediliyorsa, rekreasyon planlaması da ülke, bölge ve kent düzeyinde yapılabilmektedir. Bu planlama çalışmalarında alanın yöresel kimliğinin ön planda tutulması bir yaklaşım şekli olmalıdır.

Burada önemli olan konu, ülke ve çevre insanların sosyal, kültürel ve sağlık ve spor yönünde ihtiyaçlarının karşılanmasını ön plana alarak, çevrenin doğal kokusu ve ekolojisine uygun verilerin ve kabullerin belirlenmesidir. Diğer önemli konu ise, toplumdaki değişik kişilerin eğitim, merak, yaşantı düzeyine ve ekonomisine uygun istek ve ihtiyaçlarının toplu bir düzen içinde, ortak kullanım isteklerine ve ayrı ayrı kullanım olanağı verecek şekilde, düzenleme tekniğinin sağlanmasıdır.

Genellikle rekreasyon mekan düzeni bakımından ve insan-çevre ilişkileri yönünden ülke düzeyinde dört değişik alanda uygulanmaktadır.

1-Kentsel ve metropoliten alanda ve çevresinde

2-Kırsal alanda

2.1.Sağlık bölgelerinde

2.2.Sahillerde ve su kenarlarında

3.Doğa koruma sahaları ile milli parklarda

4.Tarihi yöre ve alanlarda.

Ülke kalkınma planlarında mekan düzeni ile ilgili bu yörelerde insan yaşantısının bir ihtiyacı olan rekreasyon alanlarının planlanmasının, ülke fiziki planlamasında ele alınması gereklidir. Entegre ve çok boyutlu bir ülke fiziki planlamasında, rekreasyon alanlarının planlanmasında teknik, kentsel tasarım ölçeğinde ve peyzaj planlamasının uygulanması olarak koşullandırılmalıdır. Bu bakımdan, çevre düzenleme planlamasında yöreye getirilecek fiziki yapıların ve alt yapı tesislerinin, yörenin doğal karakterlerine uygun ve fazla kullanımdan dolayı bozulmayacak bir dengede bulunması aranmalıdır. Arazilerin formu ve morfolojisi, iklim şartlarının ortaya koyduğu ekolojik yaşam düzeyi ve peyzaj karakteri, planlamada ana verilerdir. Bu arada doğayı korumak, doğadaki her türlü kirlenmenin önlenmesi geniş bir alan perspektifi içinde, planlamada ele alınmalıdır. Burada önemli husus, çok yönlü arazi kullanım kararları belirlenirken bölgenin yerleşme planı ile rekreasyon sahasının bir uyum içinde bulunması sağlanmalıdır.

Ülke çapında özellik ve nicelik gösteren rekreasyon olanağı veren yöre ve alanların, ekolojik dengeyi muhafaza edecek, doğal değer ve kaynakların korunmasını sağlayacak bir yerleşme planı içinde insan gereksinimlerini de dikkate alarak fiziksel düzenlenmesi yapılmalıdır. Bu düzenlemede dikkate alınacak unsurlar ve aktiviteler ile etkileşimleri aşağıda tablolştırılmıştır.

Tablo:3.1.

REKREASYON ALANI TASARIMI

Doğal Nitelikler	Ulaşım	İnsanlar
Arazi	Yaya	Eğitim
Yabani Yaşam	Taşıt	Gelir
Bitki	Donatılar ve Aktiviteler	Yaş
Su	Kültür	Zevkler
İklim	Spor	İş
	Sağlık	
	Ticaret	
	Dinlenme	
	Eğlenme	

Rekreasyon planlamasının genel ilkeleri şöyle ayrıntılandırılabilir;

1. Geleceğe yönelik rezerv alanlarının oluşturulması.
2. Eldeki alanlardan rasyonel olarak yararlanılması.
3. Tüzel kurumlara ait alanların toplum kullanımına açılması. Okul bahçeleri gibi.
4. Tesislerin kullanım, bakım ve emniyet açılarından elverişli yerlerde olması.
5. Yapıların çevreyi tamamlayıcı ve uyumlu olması, tüm gereksinimi karşılamaya yetecek kapasitede olmaları.
6. Eğitim tesisleri ile bütünleşmelerinin sağlanması.
7. Kente dengeli dağıtılmış olmaları.
8. Tesislerin bir bütünlük içinde ve ulaşılabilir olmaları.
9. Alanların estetik ve çekici özellikte olması.
10. Ekonomik açıdan rantabil olarak tasarlanmaları.

Açık alanlar planlanırken, bunlardan yararlanacak olan nüfusun yaş, gelir, eğitim, meslek düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca halkın açık alanlara yaya olarak ya da taşıtla çıkabilme olanakları, hareketliliği dikkate alınmalıdır. Kent içindeki alanların, oturma bölgesine kolayca erişebilir bir uzaklıkta kurulması gereklidir. Her çeşit yaş kümesinin etkin ve verimli dinlenme, eğlence gereksinimlerini karşılamak yoluna gidilmelidir. Açık alanların birden çok amaçla kullanılması sağlanmalıdır. Yılın her mevsiminde yararlanılabilecek durumda olmalıdır. Okul, kitaplık ve iş merkezlerinin yakınında, gereksinme ve olanak varsa bitişğinde kurulması uygun görülmektedir. (Yavuz-Keleş-Geray, 1978, S:275-276).

Bu kısma kadar yeşil ve rekreasyon alanlarının kentler için önemi ve planlama ilkelerinin ne olacağı üzerinde durulmuştur. Genel rekreasyon planlama kriterlerinin hedefleri saptanarak İzmir Bornova' da seçilen örnek üzerinde, üst ölçekten başlayarak Bornova Rekreasyon Alanının planlama süreci, bundan sonraki bölümlerde incelenmektedir..

BÖLÜM 4

İZMİR'DE YEŞİL ALANLAR

REKREASYON OLANAKLARI

4. İzmir'in Rekreatif Özellikleri

4.1. İzmir Kenti ve Rekreasyon

İzmir kenti bir Akdeniz kıyı yerleşmesi olması nedeniyle tarih boyunca canlı ve hareketli bir ticaret merkezi olması yanında, renkli bir sosyal ve kültürel ortama da sahip olmuştur. İzmir, bu özelliklerine uygun pek çok rekreatif amaçlı doğal kullanım alanlarıyla zengin bir seçenek olanağı sunmuştur. Bu durum şehri özellikle bölgesinde ve yurt içinde daha sonra da yurtdışında bu dalda popüler kılmış böylece İzmir kenti “turistik” bir kent kimliğine bürünmüştür. İzmir halkı yıllar boyunca bir uluslararası ticaret limanı olan şehirlerinde yedi kıtanın insanlarıyla ilişki kurmuş olduğu için bu özelliği kolaylıkla benimsemiştir. Bu da şehrin bir diğer şansı ve avantajı olmuştur.

Günümüz İzmir'i, eskiye oranla yayılarak yeşil alanlarını yitirmiş ve olduğu yerde nüfusunu arttırarak yoğunluk kazanmış bir durumdadır. Kentte yeşil alanlar, artan yoğunlaşmalar sonucunda gereksinime yanıt veremez duruma gelmiştir ve hatta kentsel gelişim zamanla pek çok elverişli yeşil alanların da yerleşime açılmasına neden olmuştur.

Bir zamanların dinlenmek amacıyla akın edilen bu klasik “Akdeniz Kenti”nde yaşayanlar, gürültü ve çeşitli olumsuz etkilerden ancak kentten kaçarak kurtulmaya çalışmaktadırlar. Kentin bir zamanlar, “eşsiz” ve “büyüleyici” diye nitelenen değerli yapıları, kıyı silüetleri yerlerini yeni ve sözde “modern” yapılara bırakmışlardır. Bunun sonucunda Kordonboyu bir zamanların “inci gerdanlık” özelliğini “Çin Seddi” olma özelliğine terketmiştir. Şu anda ise 1. Kordon dolgu yol uğruna kaybedilmiştir. Trafiki

güncel olarak çözümleme ve politika uğruna, artık denizi 40 metrelik otobanın üzerinden İzmir halkı seyretmek zorundadır. Kentin plansız ve çarpık gelişim düzeni en önemli sosyal alt yapı etkinliği olan yeşil alanların hem sayılarında belli bir azalma hem de hizmet olanaklarında bir düşüşe sebep olmuştur. Bu durum açık sahalar açısından planlı ve sistemli bir çalışmanın ivedilikle başlatılmasını zorunlu kılan önemli bir sorundur.

Kırsal alanlarla ilgisi kopmuş, mimari kitleler içerisinde hapsolmuş şehirliyi, doğayı flora ve faunasıyla her yönden tanıyacağı, onunla kaynaşmak olanağı kazandıracak çalışmalar yapılmalıdır. Rekreatyon kapsamında, kültürel ve sosyal etkinlikleri de hatırlamak gerekir. O amaçla İzmir'in kültürel yaşamını hareketlendirici girişimleri başlatmak gerekir. Ayrıca, kentteki nüfus artışına uygun bir gelişme göstermeyip aksine ters orantılı olarak azalan yeşil alan miktarlarını da arttırmak gerekmektedir.

4.2.İzmir Kenti'nin, Bölge ve Ülke İçindeki Rekreatif Konumu ve Önemi

İzmir Metropolü Türkiye'nin birinci ihracat limanı, ikinci sanayi ve ticaret faaliyet kenti ve üçüncü büyüklükte nüfusa sahip bir şehir olma özelliklerine de sahiptir. İzmir'in bir başka özelliği de zengin tarım hinterlandıdır. İzmir kenti, ihracat, ticaret ve sanayiden elde ettiği ekonomik önemi, doğal bir liman kenti olmasına borçludur.

İzmir, bölgesel ve bölgeler arası ulaşım akslarının düğümlendiği bir noktadadır. Kentin dış bağlantıları kuzey, doğu ve güneyden karayolu ile doğu-batı doğrultusunda üç ana koldan gelip, kente güney ve kuzeyden iki ana hat ile bağlanan denizyollarından ulaşmaktadır. Bunların yanında, Adnan Menderes Havaalanı'ndan hava ulaşımı sağlanmaktadır.

Bu elverişli ulaşım olanakları yerli-yabancı bir çok kişiyi rekreatif ve turistik amaçlarla kente çekmektedir. Bölgesel boyutta İzmir'in bu amaçla kullanımı daha çok özel günlerde gerçekleşmektedir. Özellikle İzmir'in kurtuluş törenlerinin yapıldığı 9 Eylül günleri İzmir, civar il ve ilçelerden gelen yoğun bir ziyaretçi kitlesini

ağırlamaktadır. İzmir, özellikle İzmir Enternasyonal Fuarı sebebiyle ulusal ve ülkesel ölçekte çok sayıda ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır. Bununla birlikte sahil kasabalarında yaz tatili yapmak, şehir içi ve çevresindeki tarihsel zenginlikleri gezmek insanlar için çekici olmaktadır.

Günümüzde yaz döneminde İzmir'in hinterlandında bulunan yerleşmelerde, yöresel şenlikler yapılmakta ve bu organizasyonlar yerli – yabancı turistleri buralara çekmektedir. Selçuk, Çeşme, Urla, Gümlüdur, Kuşadası, Bergama, Dikili, Ayvalık, Kemalpaşa gibi ilçeleri buna örnek olarak verebiliriz. Ayrıca İzmir üzerinden Bodrum ve Marmaris' e hatta Pamukkale'ye giden turistlerin sayısı çok fazladır. Eğlence aktiviteleri bu yörelere oldukça yoğun bir ilginin oluşmasına neden olmaktadır.

4.3.İzmir Kentinde Rekreatif Alanların Tarihsel Gelişimi

İzmir kenti, iklimi ve coğrafyasıyla rekreasyona sürekli elverişli bir doğal ortama sahip olmuştur. XIX. yy. sonlarında kentte bazı imar hareketleri görülmüştür. İzmir, İkinci Dünya Savaşı sonrası özellikle kırdan kente göç olgusu ile hızlı bir nüfus gelişmesine sahne olmuştur. 1948'de Le Corbusier ve 1953'de Prof. K.A. Aru' nun birer çalışması olmuştur. Fakat, bu çalışmaların ve planların sonuçlarının tam olarak alındığı, hatta tam olarak uygulanmaya çalışıldığı bile söylenemez.

Yalnız, bu çalışmalar sonrasında, İzmir'in belirgin yeşil alanları, meydanları ve buna benzer kullanışlara ait zonlar belirginleşmiştir. Örneğin, Konak'ın merkez olması, konut gelişiminin Güzelyalı aksında yoğunlaşması, limanın yeri, Ege Üniversitesi Kampüsü, spor komplekslerinin yeri gibi. Bu arada kente kazandırılmış en önemli rekreasyon alanı Kültürpark olmuştur.

Cumhuriyet devri ile başlayan imar çalışmalarında yeşil alan problemine gereken önem verilmemiş, bu yönde planlı ve gereksinime yetecek bir sistemin kurulması yolunda bir çaba gösterilmemiştir. Büyük ölçekli planlarda, kentsel gelişme kuşaklarında, açık ve yeşil alanlara ait yer seçimleri yeterli olarak yapılmamıştır.

İzmir kenti, zaman içinde, kırsal karakterini yoğun yerleşmiş bir kent şeklinde terketmiş ve yeşil alanları da giderek azalmıştır. Son yıllarda izlenen hızlı nüfus artışına paralel planlı bir yerleşim programının yürütülmesi, yeşil alan probleminin gittikçe daha büyük bir önem kazanmasına neden olmuştur.

Şu anda İzmir’de mevcut kişi başına düşen yeşil alan miktarı yeterli olmadığı gibi, nüfus artışına bağlı bir gelişme de gösterememiş, aksine giderek azalmıştır. Zaman içinde kişi başına düşen yeşil alan miktarındaki bu azalma tablo 4.1.’de çarpıcı olarak izlenebilmektedir.

İzmir’ de “Kişi başına yeşil alan miktarlarının yıllara göre dağılımları ise aşağıdaki gibidir”

Tablo No:4.1.

Yıl	Miktar
1949	6.09 m ² /ki
1964	2.99 m ² /ki
1972	2.80 m ² /ki
1975	2.40 m ² /ki
1978	1.83 m ² /ki
1984	1.80 m ² /ki
1990	1.72 m ² /ki
1996	1.66 m ² /ki

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi (1996)

Şu anda İzmir Büyükşehir sınırları içinde rekreasyona yönelik yada yönelik olmayan büyük açık ve yeşil alanlar arasında; Alsancak’ta Kültürpark Fuar Alanı, Bayraklı’da Atatürk Ormanı, Bornova’da bu tezin konusunda da örnek olarak seçilen rekreasyon alanı, Buca’da Hasanağa Parkı, İnciraltı’nda deniz kenarındaki rekreasyon alanı, Mersinli’de 1973 yılında Akdeniz Olimpiyatları sebebiyle yapılan Atatürk Stadı ve Spor Kompleksi , Karşıyaka – Bostanlı deniz kıyısı hattı, ve Balçova’daki Teleferik – Termal tesisleri sayılabilir. Bu alanların bir kent için yeterli olmadığı açıktır.

BÖLÜM 5

ÇALIŞMA ALANI

5.Bornova Örnek Çalışma Alanı

5.1.Bornova'da Rekreasyon Faaliyetleri

Ülkemizde ve İzmir'de olduğu gibi Bornova'da da rekreasyon alanlarının yetersizliği söz konusudur. Rekreasyon kavramının geniş kapsamlı olması nedeniyle burada genelde açık ve yeşil alanların durumu sunulmaktadır.

Bornova'da halihazırda kültürel faaliyetler için biri kapalı (Uğur Mumcu Sanat Merkezi), biri açık iki tiyatro alanı vardır. Biri yazlık olmak üzere 4 sinema vardır. Halkın ve üniversite gençliğinin kültürel faaliyetleri için bu binalar yetmemektedir. Mevcut tören alanı ise yeşil alan olarak ilçeye kazandırmak amacı ile iyice küçültülmüştür. Bu alan hızla artan Bornova nüfusu için yetersiz kalmaktadır. Bornova Belediye Sarayı yapı olarak yetersizlikler göstermektedir. Bazı kısımları Bornova içinde değişik yerlerde hizmet vermektedir.

Bornova'da okuyan nüfusun çok yoğun olmasına rağmen büyük bir kütüphanenin olmaması ilginçtir. İlçede sergi salonu da bulunmamaktadır. Bornova'da bu kullanımların eksikliği hissedilmektedir.

Bornova'da Büyük Bornova Parkı olarak anılan yeşil alan, Bornova'da yaşayan kentlilerin hizmetinde olan ve günümüz şartlarında oldukça iyi olarak nitelendirilebilecek, rekreatif faaliyetleri de içinde bulunduran, planlanan bir düzenlemedir. Eğlenceye ve üniversitelilere yönelik aktiviteler de bu park içinde yada yakın çevresinde yer seçmiştir.

İlçenin tek kapalı spor sahası (Belkahve spor salonu ve stadı) ise ancak lig müsabakalarına yetmektedir. Mevcut futbol stadı yaklaşık 2000 kişilik olup genişletilmesi düşünülmektedir. 1982 yılında onaylanan imar planı ile bu tezdeki çalışma alanı içinde yapılması planlanan stadyum Aydın-Çanakkale otobanının bu alandan geçmesi ile revizyona uğramıştır. Bu sebepten çalışma alanını çevreleyen boş alanlar kamulaştırma programı içinde kamulaştırılmıştır. Ağaçlandırma çalışmaları da yapılan eski Peterson Köşkü koruma altına alınmış durumdadır.

Bornova Merkez İlçesi'nde açık /yeşil alan durumu şöyledir:

Tablo No: 5.1.

Mahalle	Onaylı İmar Planı	Uygulanan	%
Kızılay Mah.	423.382 m ²	24.525 m ²	5.79
Atatürk Mah.	398.295 m ²	12.625 m ²	3.17
Ergene Mah.	61.137 m ²	23.574 m ²	38.56
Erzene Mah.	125.470 m ²	74.250 m ²	59.18
İnönü Mah.	63.759 m ²	14.937 m ²	23.43
Kazım Dirik Mah.	68.250 m ²	252.875 m ²	26.99
Manavkuyu Mah.	86.267 m ²	32.010 m ²	37.33
Mansuroğlu Mah.	85.065 m ²	25.090 m ²	29.74
Osmangazi Mah.	14.350 m ²	8.500 m ²	59.23
Bornova Merkez İlçe	1.510.600 m ²	468.386 m ²	31.00

Kaynak: Bornova Belediyesi, İmar Müdürlüğü Yayını.(1997)

Bornova'da mevcut açık ve yeşil alan olarak kişi başına 3.90 m², onaylı imar planına göre ise kişi başına 12.13 m² açık ve yeşil alan düşmektedir. 1997 'de yapılan Genel Nüfus Sayımına Göre merkez ilçede 124.600 kişi yaşadığı tespit edilmiştir.

Bornova Merkez İlçesi'nde düzenlenen park, spor alanı ve çocuk bahçesi toplam alanları:

Tablo No: 5.2.

Mahalle	Park (m ²)	Spor (m ²)	Çocuk Bahçesi (m ²)	Toplam
Atatürk	2300	800	3400	6500
Ergene	3587	750	1400	5737
Erzene	7405	850	2325	10480
İnönü	7590	950	2010	15857
Kazım Dirik	33250	20.00	4050	57300
Kızılay	1800	2.800	1925	6325
Manavkuyu	12010	4510	3200	19720
Mansuroğlu	8100	3500	2100	13700
Osmangazi	1500	700	2000	4700
Toplam	56.742 m ²	26.334 m ²	12.810 m ²	150.319 m ²

Kaynak: Bornova Belediyesi

Tablodaki değerlerden görülebileceği gibi Bornova'da;

Halka açık düzenlenen toplam yeşil alan: 140.319 m²

Halka açık düzenlenen toplam yeşil alan donanımı : 1.126 m²/ kişi' dir.

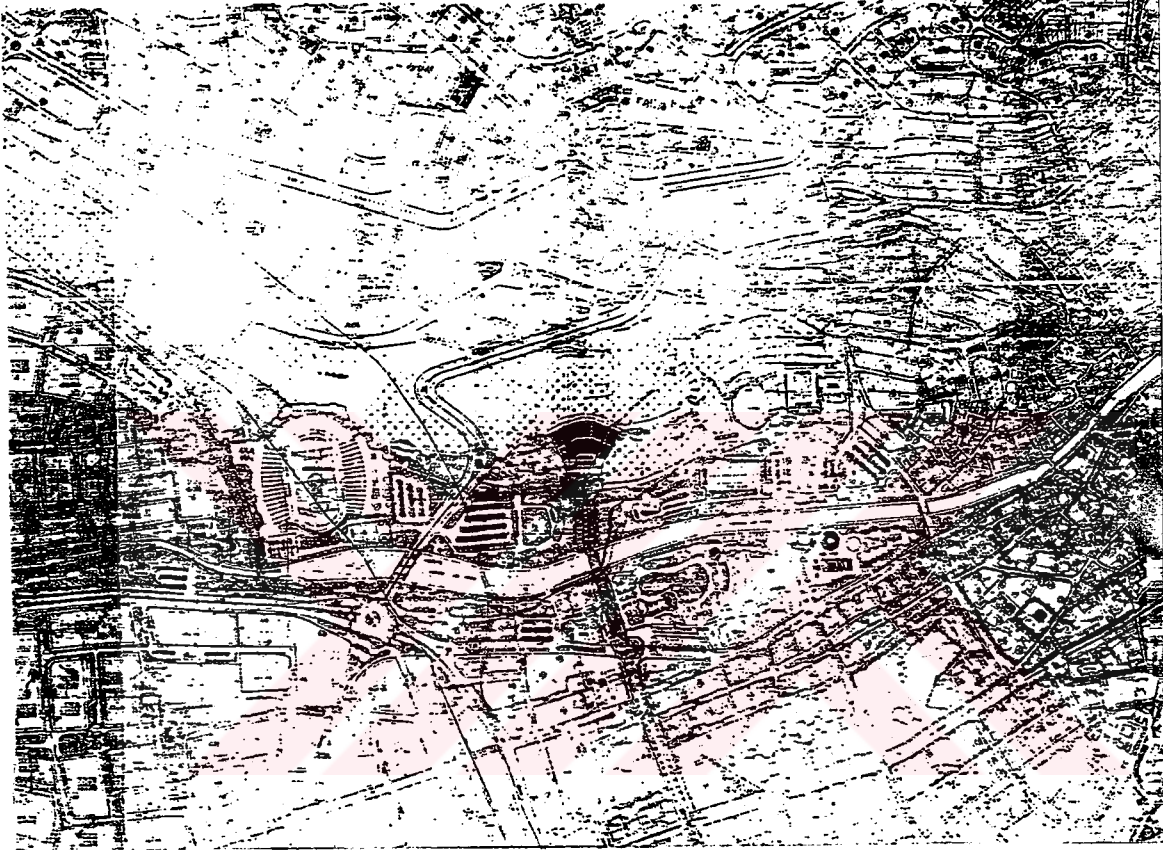
5.2. Alanın Yakın Çevresinin Arazi Kullanışı (1 /5000)

Bornova İlçesi'nde çekirdek yerleşim, bugün Bornova Kaymakamlığı'nın olduğu Hükümet Konağı ve Resmi Tören alanının çevresidir. Eski kent dokusunun "atrium" ların bulunduğu bu alanlar günümüzde kısmen korunmuşlardır. Ancak hızlı kentleşme sonucu büyük kısmı yıkılmış ve yerlerine yeni yapılanmalar oluşmuştur. Düşeyde de yoğunlaşmalar meydana gelmiştir.

Bu eski kent merkezinin birinci sınıf tarım topraklarının olduğu, tek başına İzmir'i ve çevresini besleyecek potansiyele sahip Bornova Ovası ne yazık ki yok olmuştur.

Özellikle 1982 yılında onaylanan imar planına göre tarım alanları konuta açılmıştır. İnanılmaz bir hız ile kentleşme hareketleri, çoğunlukla sekiz katlı yapıların ve nüfusun yoğun olduğu bir kent parçası yaratmıştır.

Şekil:5.1. Bornova Rekreasyon Alanı Mevcut İmar Planı (1/5000):

Çekirdek yerleşim dokusu içinde yer alan ticaret merkezi, bu hızlı kentleşme içerisinde batı aksında Mustafa Kemalpaşa Bulvarı üzerinde gelişmiştir. Bu bulvar üzerinde genelde zemin katlarda ticaret yerini almıştır. Şu anda Manavkuyu Mahallesinde İzmir Hükümet Binasının yapımı devam etmektedir. Gelecek yıllarda buraya İdari Kent Merkezinin taşınması ile yerleşmenin oldukça hareketlenmesi beklenmektedir. Konut ve arsa fiyatlarındaki artış ise giderek daha da yükselmektedir.

Bornova'nın arazi kullanışı bakımından Ege Üniversitesi Kampüsünü ve Hastanesini bulunduruyor olması, ilçenin İzmir içindeki önemini yaratmıştır. Üniversite

gençliğinin yoğun olması, göçü ve nüfusu artırmış, gençlere yönelik ticaretin, kafeteryaların, eğlence yerlerinin oluşmasını sağlamıştır.

Bornova eğitim alanlarının yetersizliğine rağmen, diğer ilçelere göre daha şanslıdır. Ege Üniversitesi'nin yanında 5 lise, İzmir Fen Lisesi, 1 Kız Meslek Lisesi, 1 Körler Okulu, 1 yetiştirme yurdu, çok sayıda ilkokul ve anaokulu vardır.

Bornova'nın kuzeydoğusunda bulunan Topçu Tugayı kentin bu yönde yayılmasını önlemekle birlikte geniş bir alanı kapsamaktadır. Mevcut yeşil alanlar ve özellikle gençlere yönelik spor alanları nüfusa göre çok yetersizdir. Özellikle imar planında önerilen yeşil alanların gerçekleşme oranı çok düşük kalmaktadır. Halihazırda, merkez dışında yol ve otopark sorunu görülmemektedir. Geniş yollarla ve siteler şeklinde yapılaşan oturma alanları otoparkları ile birlikte düşünülmüştür.

5.3. Alanın Özellikleri

5.3.1. Alanın Konumu

Şekil:5.2. Bornova Çalışma Alanının Konumu :

Bornova Rekreasyon Alanı Projesi, İzmir Büyükşehir Kent Bütünü içerisinde Nazım Plan kararlarına göre doğu gelişme aksı üzerinde 1982 tarihinde Valilikçe onaylı Bornova 1/1000 ölçekli uygulama imar planı Kızılay, Kazım Dirik, Osmangazi, Manavkuyu ve Mansuroğlu Mahalleleri'nde uygulanmaya konulmuştur.

Bornova Rekreasyon Alanı uygulaması için seçilen ve halen yapılaşmamış alan İzmir kent merkezine yaklaşık 11 km uzaklıktadır. Alan kuzeyde Atatürk Mahallesi, batıda Osmangazi Mahallesi., güneyde Kazım Dirik Mahallesi., Doğuda Erzene Mahallesi ile çevrilidir. Alan çevresi doğu ve güneyde daha yoğun, kuzey ve batıda yoğun konut dokusu ile çevrilidir. Bu bakımdan rekreasyon alanı için seçilen boş kentsel alan kente akciğer özelliği kazandırmaktadır.

5.3.2. Alanın Mevcut Durumu

İ.B.K.B. Nazım Plan revizyonu (1/5000)'ne paralel olarak 1982 yılında rekreasyon alanı olarak ilan edilen alan uygulama imar planı neticesinde kamulaştırma programı içerisine alınmıştır. Bu nedenle alan dahilinde yapılaşmaya izin verilmemesi alanın boş olarak kalmasını, bir başka deyişle uygulama aşamasının gerçekleştirilmesi amacıyla yeterli finansman desteğinin sağlanamamasından dolayı boş kalmasını sağlamıştır. Alanın mülkiyetinin büyük bölümünün belediyeye ait olmasına rağmen alanda kaçak yapılaşmanın ve gecekonduların oluşmaması günümüz İzmir'inde büyük şans olarak kabul edilebilir.

Alanın kuzeyinde eğim oldukça fazladır. %15 ile %30 arasındaki bu eğimli alanda büyük kayalar mevcuttur. Kayaların çevresinde ve aralarında yetişen çimen ve otsu bitkilere raslanmaktadır. Alanın kuzeydoğusunda bakımsız zeytin ağaçları bulunmaktadır. Alanın bu kesimi bahar aylarında piknik amaçlı olarak çevrede yaşayanlarca kullanılmaktadır. Kuzeybatıda eskiden taş ocağı olarak kullanılan bir alan vardır. Batıda günümüzde de işletmesi devam eden kum satış istasyonu bulunmaktadır. Alanın güney tarafında dolgu çalışmaları devam etmekte olup, doğu batı hattı %0-10 arasında değişen bir eğime sahiptir.

Çalışma alanı içinden alanı doğu-batı doğrultusunda ikiye bölen Bornova çayı kanalı geçmektedir. Halihazırda bu kanalın drenajı yapılmış ve güzergahı belirlenmiştir. Kışın debisi artan kanalın temiz olarak aktığı söylenebilir. Bu kanalın kuzeyinde, yapımı devam eden Aqua Land olarak tasarlanan bir çalışma vardır. Bu çalışma içerisinde 50 cm. derinliğinde bir havuz, ticaret merkezi, gezinti ve oturma alanları mevcuttur. Ancak ismi ile çelişkili biçimde alanda su öğelerinin yeterli ölçüde kullanılmadığı gözlenmektedir.

Kanalın güneyinde kalan kısımda ise, Bornova Belediyesi tarafından rekreasyona yönelik bir çalışma yapılmıştır. Bu düzenlenmiş alanda 3 tane basketbol sahası, bir tane halı futbol sahası, yaya yolları, yeşil alanlar, çocuk oyun alanı ve üç tane otopark yer almaktadır. Ayrıca Tansaş'a ait olarak bir kafeterya binası yapılmış ancak işletmesinin iyi olmaması nedeniyle bu bina Ağız Diş Sağlığı Kliniği olarak kullanılmaktadır.

Alanın güneyinden gelen ve batısından geçecek alan projelendirme aşamasında Aydın-Çanakkale otobanı mevcuttur. Bu yol viyadükler ile bu bölgeden geçecektir. Alanın kentliler için ulaşılabilir olması önemlidir. Kuzey, güney ve batı akslarında taşıt ve yaya ulaşımı oldukça iyi durumdadır. Doğu tarafından taşıt ulaşımı yetersizdir. İmar planına göre, alanın içinden geçen Bornova Çayı Kanalı, alanın batısından itibaren üzeri kapatılarak 35 metrelik yol olarak devam edecektir.

Alanın çevresinde yüksek bir nüfus ve yapı yoğunluğu mevcuttur. Atatürk mahallesindeki sosyal, ekonomik, kültürel yapı ile alanın güney, batı ve doğusunda yer alan mahallelerin sosyo-ekonomik kültürel yapısı arasında, farklılıklar mevcuttur. Ayrıca yapılaşma biçimi dokusu da farklıdır.

Çalışma alanının dört tarafında oturma bölgeleri vardır. Bu oturma bölgelerinde iki farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapıdan söz edilebilir. Kuzeydeki Atatürk ve doğudaki Erzene Mahalleleri'nde düşük gelirli ve kıra daha yakın bir sosyal yapı mevcuttur. Bu alanlarda yapılaşmalar az katlı ve gecekondular şeklindedir. Alanın

batısında Osmangazi, güneyinde Kazım Dirik Mahalleleri vardır. Bu mahallelerde yapılaşmalar imar planına uygun olarak 8 katlı ve genelde siteler şeklindedir. Bu alanda yaşayanlar orta-yüksek gelirleri ve yüksek eğitim durumları vardır. Osmangazi ve Kazım Dirik Mahalleleri'ndeki nüfus yoğunluğu, Atatürk ve Erzene Mahalleleri'ne göre daha fazladır.

5.4. Fiziksel Veriler

5.4.1. Toprak Kabiliyeti

Alan içerisinde 3 çeşit toprak grubu hakimdir. Bu topraklar dördüncü, altıncı ve yedinci derecedir.

Dördüncü derece topraklar bitki seçimini azaltan veya şartlı tarımı zorunlu kılan çok şiddetli sınırlayıcı faktörlere sahiptir. Tedbirli tarım yapılmadığı takdirde tarım dışı kalabilir. Alan genelinde koluviyol topraklar hakimdir.

Yedinci derece topraklar ise zayıf mera ve bozuk orman şeklinde faydalanılabilen, dik eğimli şiddetli erezyona uğramış veya uğrayabilir arazilerdir. Toprak yetersizliği, çoraklık, düşük verim bu arazilerin başlıca sınırlı faktörleridir. Ancak oldukları gibi kullanılmaya elverişlidirler. Kireçsiz kahverengi orman topraklarıdır.

Altıncı derece topraklar ise iyi mera iyi orman ve yer yer çeşitli meyve ağaçları tarımına elverişli erezyona uğrayabilecek arazilerdir. Gübreleme ot tohumu aşılama, toprak ve suyu yerinde tutabilme gibi tedbirleri ekonomik olarak karşılayabilirler. Toprak işlenmesine elverişli değildir.

5.4.2. Bitki Örtüsü

Alanda hakim bir bitki örtüsü olmaması ve alanda kendiliğinden yetişen küçük ot ve çimenler alana mera özelliği kazandırmaktadır. Özellikle eğimli alanlarda kendiliğinden

yetişen ot ve çimenler küçükbaş hayvanların beslenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Alanın kuzeydoğusunda bakımsız zeytin ağaçları bulunmaktadır.

5.4.3. Topografya

Alan genelinde iki kademe topografya söz konusudur. Alan genelinde %0-5 ve %15-20 eğim hakimdir. Bu özellik alana topografya bakımından derin bir çizgi ile ikiye ayırmaktadır. Nadir olmakla birlikte %10-15 ve %25-30 eğimler görülmektedir. Alan içerisinde sonradan yapılan dolgular araziye düz (%0) hale getirmektedir. Bu dolgular genelde toprağın iyi derecede olmaması ve alanı kazanmak amacıyla yapılmaktadır.

5.4.4. Su Durumu

İzmir genelinde sözkonusu olan zemin suyunun aşırı kuraklık nedeniyle giderek azalması, çalışma alanı dahilinde de sözkonusudur. Son yıllardaki aşırı kuraklık Bornova genelinde olduğu gibi alanda da taban su seviyesinin giderek düşmesine neden olmaktadır. Bornova genelinde topraktaki su seviyesinin düşmesinin bir başka nedeni yanlış seçilen bitki türleridir. Tüm refüj ve kaldırımlarda, park alanlarında taban suyunu çok fazla bir biçimde emen, hatta bataklık bölgelerinde bataklığı kurutmak için dikilen ağaç türlerinin, Bornova'da çok aşırı biçimde dikilmeleri sonucunda taban suyu 15 metrelerden yaklaşık 100 metreler civarına inmiş durumdadır. Bir başka neden ise, Bornova'daki fabrikaların ve sitelerin su ihtiyaçlarını artezyenler ile çözme istekleridir.

5.5. İklimsel Veriler

5.5.1. Yağış Durumu

Bornova, Akdeniz iklimi etkisi altındadır. Kışları ılık ve yağmurlu, yazları ise sıcak ve kurak geçer. Bornova'da yılın 4-5 ayı yağmursuz geçmektedir. Atlas Okyanusundan gelen ve "Azur" adı verilen yüksek basıncın etkisi bu sonucu verir. Bu yüksek basınçlı hava, yaz aylarında Akdeniz üzerine gelir, Ege ve Akdeniz de

meydana gelen nemi kendi basıncı ile tekrar buharlaştırarak yağmur yağması için lazım olan bulutların meydana gelmesini önler. Bu yüzden yaz aylarında devamlı olarak Ege’de dolayısıyla Bornova’da yağmur yağmamakta, kuraklık olmaktadır. Kışın ise bunun aksine İzmir’i batıdan ve Balkanlardan gelen alçak hava basıncı Bornova’yı etkisi altında tuttuğundan bütün kış ayları kolayca yağmur haline geçer. Bu yüzden de bütün Ege ve Bornova’da kışları yağmurlu geçmektedir.

Bornova’da yıllık yağış toplamının mevsimlere göre dağılımı:

Tablo No: 5.3.

İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
%22	%2	%21	%55

Kaynak: Meteoroloji Bölge Müdürlüğü

Tablodan da izlendiği gibi mevsimlere göre yağış durumu arasında büyük farklar bulunmaktadır. Yağış kış aylarında yoğunlaşmakta, yaz aylarında ise oldukça düşük miktarda kalmaktadır.

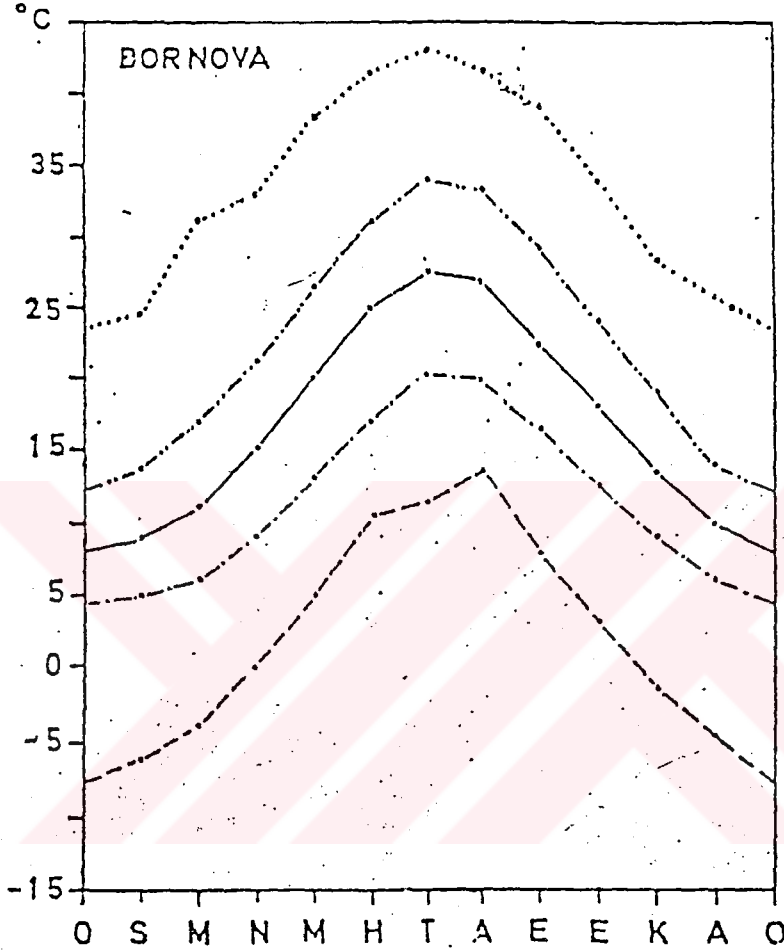
5.5.2. Rüzgar Durumu

Bornova’da her yıl en çok esen rüzgar kuzeydoğu rüzgarıdır. Yaz aylarında denizden karalara imbat adı verilen serin bir rüzgar eser. Bu rüzgarın bir adı da “Meltem” dir. Yazın kuvvetli sıcaklarını bu rüzgar azaltır. İmbat rüzgarı bitkiler için de faydalıdır. Yaz aylarında çoğu zaman kuzeydoğudan esen poyraz rüzgarı Bornova’ya çok sıcak getirir. Halk arasında Samyeli denilen bu rüzgarın asıl adı “Etiziyen” rüzgarıdır.

Kışın ise karayel ve kuzey poyrazları, ara sıra yağışlı ve çok soğuk eser. Doğudan esen rüzgarlar kuru ve dondurucudur. Güneyden esenler Lodos, Kible, Keşişleme rüzgarları olup ılık eserler ve bol yağmur getirirler. Bornova rüzgarları itibariyle İzmir gibi karışık esen rüzgarlar bölgesindedir. Altı yıllık yağış ortalaması $58 \text{ cm}^3 / \text{m}^2$ dir. İzmir için yapılan 35 yıllık ortalama ise $70.4 \text{ cm}^3 / \text{m}^2$ dir. Buna göre Bornova’nın yağış ortalamasını da İzmir gibi yaklaşık olarak $70.4 \text{ cm}^3 / \text{m}^2$ kabul etmek gerekir.

5.5.3. Sıcaklık Durumu

ŞEKİL:5.3. Bornova'da ortalama, mutlak maksimum, mutlak minimum ve ortalama ekstrem sıcaklıklar :

Mutlak Yüksek Sıcaklıklar

Ortalama Sıcaklık

Ortalama Yüksek Sıcaklık

Ortalama Düşük Sıcaklık

Mutlak Düşük Sıcaklık

Kaynak: İzmir Meteoroloji Bölge Müdürlüğü

Bornova'nın ısı itibariyle durumu sistematik bir şekilde inip çıkan bir eğri çizer. Yazın çok sıcak kışın ise ülke ortalamasının üzerinde bir sıcaklık söz konusudur. Ortalama sıcaklık, ortalama yüksek sıcaklık, ortalama düşük sıcaklık mutlak maksimum ve mutlak minimum sıcaklıklar Şekil 2'de verilmiştir.

Buna göre Bornova'da ölçülen en yüksek sıcaklık Temmuz ayına aittir ve 43 derecedir. Mutlak düşük sıcaklık ise Ocak ayına aittir ve -5 derecedir. Ortalama sıcaklık olarak en yüksek sıcaklık yine Temmuz ayına aittir ve 27 derecedir. Ortalama en düşük sıcaklık ise yine Ocak ayında ölçülmüştür ve 8 derecedir.

5.6. Planlama Çalışmaları

5.6.1. Problemin Tanımı

Bornova'da halihazırda yapılaşmış alanların çevrelediği bu alanda, rekreasyon olanaklarının neler olabileceği yanıtlanması gereken ilk soru olarak ele alınmıştır.

Halihazırda Uygulama İmar Plan'ında önerilen kullanışların yetersiz olması, fonksiyonların niteliğinin alanın konumuna uygun olmaması ve alanın niteliğine uygun olarak çözülmemesi ve yapılan çalışmaların, projenin Bornova genelindeki eksiklikleri giderememiş olması problemin açık izahıdır.

Konumu ve ölçeği nedeniyle yalnız Bornova değil, İzmir Büyük Şehir Belediyesi içinde rekreasyon olanağı sunabilelim. İzmir Büyük Şehir Belediyesi sınırları içerisinde rekreasyon amaçlı veya büyük yeşil alan olarak İzmir Enternasyonal Fuar'ı, Bayraklı' da Atatürk Orman' ı, İnciraltı' ndaki Rekreasyon Parkını, Balçova' daki Teleferik ve Termal Tesislerini hemen sayılabilir. Çalışma alanında ele alınan alanın nasıl ve ne biçimde tasarlanacağı problem olarak ele alınmıştır.

5.6.2. Amaç ve Hedefler

İzmir ve Bornova'da belirlenen eksikliklerin (spor alanlarının kültür ve eğlence alanlarının ve yeşil alan eksikliği) giderilmesi ve alanın sunduğu potansiyellerin değerlendirilerek sorunların giderilmesi temel amaç olarak kabul edilmiştir.

Projenin genelde Bornova halkı olmak üzere civar yerleşmelerle İzmir geneline hizmet vermesi düşünülmüştür. Kullanıcıların dinlenme, eğlenme ve sportif ihtiyaçlarına cevap vermesi bu amaçla hedeflenmiştir. Projede insanların farklı gereksinimlerine, bazı hayvanlara ve bitki türlerine yönelik tasarım söz konusudur. İnsan-doğa ilişkisinin en iyi kurgu ile sunulması, giderek yok olmaya yüz tutan bu ilişkinin tekrar kazandırılması temel amaçlardandır. Bu alanın temel işlevi; kişilere çalışma ve yaşama koşullarının farklı gelişmiş, doğal ilişkisi kurulmuş bir kent parçası içinde farklı aktivite alanları sunmaktır.

Amaç daha iyi bir yaşam, daha sağlıklı bir ortam , daha düzenli bir mekan olduğundan, önceden belirlenen eksikliklerin tekrar topluma kazandırılmasının projenin amacıyla aynı çizgide olduğunu söylemek mümkündür.

Bu amaca ulaşmak için, belirlenen eksikliklere göre yapılan etaplama sonucunda konunun kültür, ticaret, sağlık, eğlence, spor ve dinlenme faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca bu alana, kentsel tasarım ölçeğinde bir yaklaşım, bir bakış açısı ile bakmak, bu projenin bir diğer genel hedefini oluşturmaktadır.

5.6.3.İhtiyaç Programı

Projenin genel amaç ve hedeflerine uygun olarak, planlama sürecinde çalışma alanında hangi faaliyet ve aktivitelerin yer alacağı belirlenmiştir. Arazi kullanımı ve sosyo-ekonomik kültürel yapının bilgileri ışığında bu kararlar oluşturulmuştur. Her

plan aşamasında olduğu gibi rekreasyon planlaması yapılırken de ihtiyaç programının tespit edilmesi şarttır. Bu düşünceden hareketle Bornova Rekreasyon Alanında ihtiyaç programı yapılmış ve faaliyetlere uygun aktivitelerin yer seçimleri tasarım aşamasında ele alınmıştır.

Mevcutta merkezdeki Bornova Belediye Binası, belediye hizmetlerinin yapılabilmesi için yetersiz kalmaktadır. Belediye yönetimi yeni Belediye Sarayı için yer seçimini düşünmektedirler. Çalışma alanının erişim bakımından sunduğu olanaklar nedeniyle alanın bir bölümünün bu amaçla kullanılması düşünülmüştür.

Dört tarafından farklı yerleşim alanları ile çevrelenmiş bu alanda büyük bir alışveriş merkezi uygun görülmüştür. Yürüme mesafesinde bir alışveriş merkezinin ihtiyacı olduğu, rekreasyon alanının yapılaşması sırasında ekonomik katkılar sağlayacağı ve alanda çekiciliği artırıcı bir katkı yapacağı düşünülmüştür.

Alanın içinden viyadük ile geçecek Aydın-Çanakkale otobanı, çalışma alanını fiziki olarak ikiye ayırmaktadır. Tasarımda mümkün olduğunca bu geçiş alını, gezinti ve piknik aktiviteleri için ayrılmıştır.

Eğitim düzeyi yüksek ve eğitim kurumlarının yoğun biçimde yer aldığı Bornova'da kültürel yapılara alanda yer verilmiştir. İzmir'de ve Bornova'da yetersiz olan kültür yapılarının bulunması alanın İzmir içindeki önemini artıracaktır. Bu amaçla bir tiyatro, bir kütüphane ve sergi sarayı, bir açık anfi tiyatro ve bir açık sinema alanda tasarlanmıştır.

Çalışma alanında mevcutta Ağız ve Diş Sağlığı Kliniğinin yeri değiştirilmiş, sağlık ocağı bünyesinde hizmet etmesi düşünülmüştür. Ayrıca mevcutta düğün salonu olarak kullanılan binanın yerinde, bir düğün ve nikah salonuna yer ayrılmıştır. Alanın kuzeyinde bulunan su deposu ve çevresinde güneşlenme ve seyir platformları ile doğal yaşamı yaşatmak adına kümes ve kuş kafesleri düşünülmüştür.

Alanın kuzeydoğusunda Bornova'da yaşayan üniversite gençliğine yönelik, kiralık olarak kullanabilecekleri Genç Konutları planlanmıştır. Genç konutlarına hizmet edecek çok amaçlı merkez binası, üniversite gençliğinin alışveriş, yemek, çalışma, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarına yönelik olacaktır. Genç Konutları, kiralık ev bulamayan yada gelir düzeyi düşük üniversite gençliğinin sorunlarına bir çözüm arayışı olarak planlanmıştır.

Çalışma alanında mümkün olduğunca spora yönelik sportif faaliyetlerin bulunmasına önem verilmiştir. Bu amaçla bir fitness center, bir açık ve kapalı yüzme havuzu, koşu ve bisiklet yolları, bir tenis kulübü, bir mini golf alanı, basketbol ve voleybol sahaları tasarlanmıştır. Alanda yeterli derecede sportif amaçlı alanlara yer verilmesi, İzmir ve Bornova'daki bu alanların az sayıda olmasındandır. Amatörce spor yapmayı yada spora başlamayı teşvik etmek amaçlanmıştır.

Rekreasyon alanını doğu-batı istikametinde ikiye bölen Bornova Çayı Kanalına yaz aylarında suyun debisini yükseltmek için su takviyesi yapılacaktır. Bunun dışında biri küçük diğeri oldukça büyük iki adet suni gölet ile alanda ögesine yeteri kadar yer verilmiş olacaktır. Bu suni göletlerde su ile iç içe yaşayan hayvanlara (ördek, kaz, kuğu, pelikan kuşu, balık vb.) yönelik yuva ve sığınaklar olacaktır.

Rekreasyon alanının geceleri de yaşayabilmesi, genç nüfusun da oldukça yoğun olması ve çekiciliği artırıcı bir faaliyet alması nedeniyle küçük ölçekte bir barlar sokağı tasarımı yapılmıştır. Bu sokakta kitaplar, hediyelik eşyalar satılacak, bazı küçük el sanatları yapılacak, eğlenceye yönelik olarak barlar ve büfeler bulunacaktır. Ayrıca alanın genelinde her yaşa hizmet edebilecek kır kahveleri, kafeteryalar ve restoranlar yer almıştır. Buralara gelecek insanların doğa ile iç içe olmalarına tasarımda dikkat edilecektir.

Alan genelinde çocuk oyun alanları ve emniyet ile teknik destek, bakım servislerini içinde bulunduran, alanın işletmesini de sağlayacak Rekreasyon alanı idari binası düşünülmüştür. Trafo, alanın kuzeyinde su deposu yanında, telefon kulübeleri,

tuvaletler ve çeşmeler değişik yerlerde bulunacaktır. Dışarıdan toplu taşıma araçları ile gelecekler için, alanın çevresindeki yollar üzerinde otobüs durakları planlanacaktır.

Alan içinde motorlu araç trafiği olmayacaktır. Ancak 23.30 ve 09.00 saatleri arasında servis için araç trafiğine olanak verilecektir. Özel araç sahiplerine hizmet edecek otoparklar, alanın çeperlerinde yer alacaktır. Alan içinde 10 metrelik ana yaya ve 5 metrelik tali yaya yolları düşünülmüştür.

5.6.4. Proje Aşaması

1/25.000 ölçeğinden başlayarak 1/20 ölçeğine kadar inilerek Bornova Rekreasyon Alanının Kentsel tasarım projesi oluşturulmuştur. Problem tanımlanmış, genel hedef ve amaçlar belirlenmiş ihtiyaç programı oluşturulduktan sonra uygun aktivite ve donatılara cevap verecek bir proje yaratılmasına çalışılmıştır.

1/25.000 ölçeğinde İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki yeşil ve rekreasyona yönelik büyük yeşil alanların tespiti yapılmıştır. 1/5000 ölçeğinde Bornova'da çalışma alanı çevresinde arazi kullanımı çıkarılmış; yeşil alan, eğitim alanı, yerleşim alanı, ticaret alanı ve genel ulaşım ağının tespiti yapılmıştır. 1/1.000 ölçeğinde uygulama imar planı oluşturulmuş, çalışma alanında ihtiyaç programı yapıldıktan sonra seçilen donatı ve aktivitelere göre bir kentsel tasarım projesi hazırlanmıştır. 1/500 ölçeğinde kısmi bir alanda ve daha alt ölçeklerde gerekli görülen projelendirmeler ile planlama çalışması tamamlanmıştır.

İhtiyaç programına yönelik olarak alanda yer alan donatılar aşağıdaki gibidir;

1. Bornova Belediye Sarayı Binası: 2000 metrekare taban alana oturmaktadır ve 3 katlı olarak yapılaşacaktır. Mevcuttaki belediye binası yetersizdir ve yeni bir alanda yapılanması düşünülmektedir.
2. Genç Konutları: 312 birim, 50 metrekarelik konutlarda üniversite gençliği ikamet edecektir. Alandaki bir birim konutun kirasının bu yıla göre 20.000.000

TL.'sı olması tavsiye edilmektedir. Bu konutların geliri rekreasyon alanının işletmesinde kullanılacaktır.

3. Alışveriş Merkezi: Tek katlı, 9 metre yükseklikte, 2500 metrekarede yapılacaktır. Bu alanın özel sektöre ilk olarak satışı yapılarak, çalışma alanının yapılanması sağlanacaktır.
4. Sağlık Ocağı: Tek katlı, 5 metre yükseklikte, 450 metrekarede yer seçmiştir. Mevcuttaki ağız ve diş sağlığı kliniğinde bu yapı içinde yer alacaktır.
5. Barlar Sokağı: Hediye eşyaların satıldığı, güzel sanatların sergilendiği, küçük sanatların yapıldığı bir sokaktır. Eğlenceye yönelik bar ve kafeterya işletmelerine yer verilecektir.
6. Fitness Center: Tek katlı, batar kat şeklinde, 9 metre yükseklikte ve alanın ortasında, suni gölün yanında düşünülmüştür. Üyelik sistemi ile işletilecek bu aktivite, çalışma alanı için ekonomik bir fayda sağlayacaktır.
7. Bornova Kütüphanesi ve Sergi Sarayı: İki katlı, 10 metre yükseklikte, 2000 metrekarede ve çalışma alanının güneyinde yer seçilmiştir.
8. Bornova Tiyatro Opera ve Bale Binası: 15 metre yükseklikte, 2500 metrekarede, alanın güneyinde konumlandırılmıştır.
9. Açık Hava Tiyatrosu: Eğimden yararlanılarak, alanın orta kısmında 2000 metrekare alan içinde yer alacaktır.
10. Açık Hava Sineması: Alanın doğusunda, 2200 metrekare olarak, genç konutlarının yanında yapılacaktır.
11. Açık ve Kapalı Yüzme Havuzu: Birbiri ile ilişkili olarak alanın doğusunda konumlandırılmıştır.
12. Nikah ve Düğün Salonu: Açık ve kapalı olarak, tek katlı, 7 metre yükseklikte düşünülmüştür.
13. Park İdaresi Binası: Parkın işletme , yönetim, temizlik, bakım hizmetlerinin bulunduğu bina alanın ortasında ve hakim bir yerde konumlandırılmıştır.
14. Tenis Kulübü: tane tenis kortunun bulunduğu, kulübe üyelik ücretli olarak düşünülmüştür.
15. Açık basketbol, voleybol ve halı sahaları: basketbol, 2 voleybol ve 1 halı saha bulunmaktadır.

16. Kafeteryalar ve Kır Kahveleri: Doğa ile iç içe ve her yaşa yönelik yapılacaktır.
17. Koşu ve Bisiklet Yolu: Tartar pist şeklinde yapılacaktır.
18. Çocuk Oyun Alanları: 3 adet olarak, çevredeki yapılara yakın uzaklıklarda düşünülmüştür.
19. Ağaçlandırılacak gezinti ve piknik alanlar: Alanın genelde kuzey ve kuzeybatısında manzaranın olduğu alanlar düşünülmüştür.
20. Mini Golf Alanı.
21. Suni Göletler: Biri küçük diğeri oldukça büyük olan suni göletlerde ve çevrelerinde yaban hayatı için kafez ve yuvalar olacaktır. Balık üretilecek ve su taşıtları bu göletlerde bulunacaktır.
22. Güneşlenme ve seyir platformları.
23. Su deposu.
24. Trafo Binası.
25. Telefon kulüpleri ve umumi tuvaletler.
26. Otoparklar: Toplam 1500 araç kapasiteli alanda, otopark ücretli olacaktır.

5.6.5. Projenin Uygulanmasına Yönelik Öneriler

5.6.5.1. Gerçekleştirme

Rekreasyon alanının gerçekleştirmesini Halihazırda İzmir Büyük Şehir Belediyesi yapmaktadır. Ancak alternatif projenin eski projeye göre daha maliyetli olacağı düşünülmektedir. Projenin gerçeğe dönüşebilmesi için İzmir Büyük Şehir Belediyesi ve Bornova Belediyesi'nin ortak çalışmasının yanı sıra, özel sektörün finansman desteğinin sağlanması gerekmektedir. Çok yıllığına kiralamak, ekonomik getirisi olmayan belirli işlerin yapılmasının ekonomik yükünü devretmek bu alanın yapılmasına katkıda bulunacaktır.

Projenin maliyetinin sağlanması için, park içinde ekonomik getirisi olan fonksiyonlara yer verilmiştir. Park girişi ücretsiz olacaktır. Projenin borçlanarak inşa edilmesi düşünülürse, park içindeki fonksiyonların ihale yoluyla satışından veya

kiralanmasından elde edilecek gelir ile ödeme yapılabileceği düşünülmektedir. Alan içindeki satış birimleri büfeler, restoran, kafeterya, kır kahveleri, yüzme havuzu, futbol sahaları bitki ve ağaç satışı, tiyatro ve salon kirası ve giriş birimlerinden elde edilecek gelirler projenin gelişmesine etken olacaktır.

Projenin alana uygulanması (aplikasyonu) sırasında izlenecek yol şöyle özetlenebilir:

Önce mimari yapı elemanlarının inşaatı gerçekleştirilir. Tesviye planına uygun olarak büyük kazı ve dolgu işleri tamamlanacaktır. Daha sonra kanalizasyon, sulama, drenaj tesisleri ile duvar, teras, havuz, pergole, parmaklık, merdiven yol gibi küçük mimari yapı elemanlarının inşası gerçekleştirilecektir. Her türlü inşaat artık ve molozları temizlenip, arazinin tümü plana uygun olarak tesviye edilecektir.

Sonra temizlenmiş ve tesviye edilmiş arazide toprak hazırlığı yapılacaktır. Toprak derince işlenip, gerekirse ıslah edilecektir. Yeteri kadar gübrelenerek yeşil elemanlarının ekim ve dikimine hazırlanacaktır. Daha sonra yerleri belirlenen yeşil elemanların ekim ve dikimi yapılacaktır. Kural olarak ağaç, çalı, çiçekler dikilip ve daha sonra çim tohumu ekilecektir.

Alanın inşasına ayrılan sahalara öncelikle tesviye planına uygun olarak tesviye edilecektir. Alan içindeki bina duvar, teras, havuz, yol ve merdivenlerin kotları tesbit edilmiştir. Yükseklik eğrilerinde gerekli düzeltmeler buna göre yapılmıştır. Kazı ve dolgu sahaları ve miktarı tespit edilmiştir. Bu göre gerekli tesviye işçi ve makineyle yapılabilir. Arazi tesviyesi yükseklik eğrilerine paralel olarak yapılmış ve şiddetli kazı ve dolgulara yer verilmemiştir. Çok eğimli arazi kısımları teraslar, istinad duvarları ve merdivenlerle çözülmeye çalışılmıştır. Merdivenler 10-12 cm yükseklikte 40-45 cm genişlikte alınmıştır. $(2nht + 1 \text{ basamak yüksekliği} = 60)$

Tesviye sırasında kültür toprağı ayrı olarak tesviye edilmiş olan alanlara serilecektir.

5.6.5.2 Ağaçlandırma

Alanda büyük ölçüde ağaçlandırmaya gidilecektir. Ağaçlandırma çalışmaları yapılırken modern teknolojinin getirdiğı kolaylıklardan yararlanılabilir. Ağaçlar mimari tesislerde kuşatma, gölge temin etme mekanı ünitelere ayırma, mekanda derinlik ve optik etki yaratma amacıyla kullanılmaktadır.

Ağaçlandırma yapılırken fonksiyonlara göre yükseklik ve ta genişliğine göre ayırım yapılmıştır. Buna göre piknik alanlarında geniş talı, geniş gövdeli ağaçlara, mimari yapıların kuşatılmalarında uzun ağaçlara düz ve uzun ağaçlara, otopark alanlarında uzun geniş talı ağaçlara yer verilmiştir.

Alanda önerilen ağaç türleri için Bornova Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nden yardım alınmıştır. Buna göre bazı ağaç türleri şunlardır:

- Kıbrıs akasyası : Türkiye'de denenmiş, sıcaklığa ve kuraklığa dayanıklı ve hızlı büyüme özelliğine sahip küçük boylu ta genişliği 10 m den az
- Diş budak yapraklı Akça ağaç : Orta boylu (10-20 m), sıcaklığa ve kuraklığa dayanıklı Türkiye'de denenmiş ve hava kirliliğine dayanıklıdır. Ta genişliği 10 m den fazladır.
- Demir ağacı : Büyük boylu, ta genişliği 10 m den az Türkiye'de denenmiş sıcaklığa ve kuraklığa hava kirliliğe dayanıklıdır.
- Glediya : Uzun boylu ve geniş talı yetişme ortamı istekleri az sıcaklığa- kurağa ve hava kirliliğine dayanıklı Türkiye'de denenmiştir.
- Palmiye : Ta genişliği az sıcaklığa kuraklığa dayanıklıdır ve Türkiye'de denenmiştir.
- Fıstık amı : Sıcaklığa ve kuraklığa dayanıklıdır, geniş talı uzun boyludur ve Türkiye'de denenmiştir.

- Yalancı biber ağacı :Taç genişliği 10 m den az sıcaklığa, kuraklığa ve hava kirliliğine dayanıklıdır, Türkiye'de denenmiştir, dalları sarkık gövde kalın ve kısa boyludur.

-Yalancı akasya : Uzun boylu, sıcaklığa kuraklığa ve hava kirliliğine dayanıklıdır , Türkiye'de denenmiş gelişme ortamı istekleri az, geniş taçlı ve ışığa dayanıklıdır.

5.6.5.3 Bitkilendirme

Bitkilendirme ahenk ve estetik açıdan önemlidir. Buna göre seçim ve kompozisyonda bitkilerin ölçü, form, renk ve dokuları ile ekolojik isteklerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu sebepten çalışmaların Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile birlikte yapılması düşünülmüştür. Bitki kompozisyonunda dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

Alanda ekolojik açıdan kuraklığa dayanıklı ve su isteği az olan bitkilere yer verilecektir. Taban su seviyesinin az olması nedeni ile bitkileri yüzey sularında özellikle dereden faydalanmasına elverişli olmasına dikkat edilmiştir. Bitkiler ısı ışık ve toprağa uygun olmalıdır. Bitkiler rüzgara dayanıklı olmalıdır. Alanda daha çok sarılıcı ve yer kaplayıcı bitkilere yer verilmesi düşünülmektedir.

Yer örtücü bitkilerden her mevsim yeşil alanları yaratacak olanlar tercih edilecektir. Bu bitkiler Calluna Vulgaris, Erica Cornea, Hedera Helix, Hedera Colchia, Cotoneasterdammeri, Cotoneaster, Adpressa, Juniperur, Communis, Lonicera, Loprifolium, Mahoniya akuifolium, Vinca Minor ve Vinja Majordur.

5.6.5.4. Çimlendirme

Çim sahalar mekanın zeminini yatay olarak örtmek, ona derinlik ve güzellik vermek amacı ile kullanılmaktadır. Ayrıca üzerinde yürüme ve yatma oyun oynama ve toprağı muhafaza amacı ile çimlendirme yapılacaktır. Aynı zamanda alanın çim özelliğini koruyan doğal alanlar korunacaktır.

Çimlendirmede aşağıdaki işlemler uygulanacaktır;

Çimlendirme yapılacak alanlarda önce toprak hazırlanıp, taşlar toplanacaktır. Kesekler kırılıp, toprak dinlenmeye terk edilecektir. Sonra suni gübre ile gübrenip, çim tohumlarının karışımları hazırlanarak toprağa verilecektir.

Kurak ve sulama imkanı az olan yerler için;

	%	1m ² 'ye
Çayır salkım otu	30-40	10 gr.
Kırmızı yumak	55-60	15-20 gr
Aktavus otu	5	4-5 gr.
karışım hazırlanır.		

5.4.5.İşletme

Alanın çok büyük olması (68 ha) aynı zamanda bakım, kontrol ve işletilmesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle alan içinde getirisi olan fonksiyonların satılması, ya da çok yıllığına kiraya verilmesi işletim maliyetinin yanı sıra belediyeye ek bir gelir ve kontrol açısından kolaylık getirecektir. Alan bütününden Bornova Belediyesi sorumlu olacaktır. Yeşil alanların bakımı, sulanması, temizlik vs. konularda özel yada belediyeye bağlı teknik hizmetlerin söz konusu olması düşünülmüştür. Alanın idari yapısından idari hizmetler sorumludur. Alan içindeki otoparklar ücretli olacaktır. Alan genelinde giriş ücretsizdir. Alanda yer alan faaliyetlerin özel sektöre devredilmesi donatıların yapılanmasını sağlayacaktır.

BÖLÜM 6

SONUÇ

6. Sonuç

Günümüzde kentleşme dünyada olduğu gibi Türkiye'de de en önemli olgulardan biri haline gelmiştir. Aslında insanoğlunun var oluşundan bugüne kadar değişik biçimlerde kentleşme önemlidir. 20. yüzyılda kentleşmenin sadece insanların belli alanlarda yoğunlaşıp, endüstrileşip, ticaret faaliyetlerini sürdürüp, yapılaşmaları olmadığı anlaşılmıştır. Çünkü insanların sosyo-kültürel faaliyetlere ihtiyacı olduğu gibi, doğanın bir parçası olan insanın unuttuğu doğaya birinci dereceden ihtiyacı olduğu anlaşılmıştır. Bu ihtiyaç 21. Yüzyılda dünyadaki tüm kentlerde yaşayan insanlar tarafından artarak hissedilecektir. Kentlerde insanlar bu ihtiyaçlarını ancak rekreasyon alanlarında giderebilirler.

Evet ama bu nasıl dünyadaki ve Türkiye'deki tüm kentlerde sağlanabilecektir. Bu tez bu soruya yanıt aramaktadır ya da aramıştır. Her konuda olduğu gibi buradaki cevapta da insanın kendisi önemlidir. İnsanca yaşanabilir kentleri yaratacak olan insanlardan oluşan toplumların kendileridir. İnsanlar ne kadar bu konuda kamuoyu oluşturlarsa o kadar doğanın bir parçası olan kimliklerini de kullanarak yaşayabileceklerdir. Aksi taktirde insanoğlu yaşayarak görececek ve öğrenecektir.

Günümüzde rekreasyon, insanlar için temel ve evrensel bir gereksinimdir. Bugün birey ya da toplumların fiziksel, ruhsal ve moral sağlıkları, verimlilikleri yönünden rekreasyon faaliyetlerinin ihtiyaç olduğu kesin olarak bilinmektedir. Rekreatif faaliyetler toplum ve dünya barışına katkıda bulunabilecek etkinliklerdir.

Rekreatif faaliyetlerin, kentlerde yer almaları planlamaya halk katılımının sağlanması ile mümkün görülmektedir. Bu faaliyetlerin gerçekleştiği yeşil alanları sağlamanın kamunun görevi olarak görmemeli ve özel kuruluşlarda bu yükü taşımaya başlamalıdır. Bu ancak kente yaşayanların, bu faaliyetlere gösterecekleri ilgi ile

oluşabilir. İlgi aslında bu alanların ekonomik bağımsızlıklarını sağlayacak temel unsurdur.

Kentlerde nüfus artışı durmalı ve doğal bir nüfus artışından bahsedilmelidir. Kentlerin gelişme kuşakları bu şekilde çok daha kolay olarak yeşil alanlara ayrılabilir. Rekreasyon alanları olarak kentsel yerleşim kuşaklarında planlanan bu alanlar, hiçbir zaman konut ihtiyacı ile oluşan gecekondu ve konut alanlarıyla ekonomik açıdan yarışamazlar. Yerel yönetimlerde, nüfus artışına rağmen azalan yeşil alanlara, yapılaşmaya dur demelidirler. Kente gelen birkaç yüz insanın konut ihtiyacı için, tüm kentlinin temel ihtiyacı olan bu alanları kaybetmemek temel bakış açısı olmalıdır.

Rekreasyon alan planlaması, gerek fiziki olarak projelendirilmesi, gerekse kentsel hedeflerin biçimlenmesini ve hayata geçip yaşamasını içeren bir süreç olmalıdır. Bu şekilde ele alınmalıdır. Bölgesel ve kentsel ölçekli planlamalar ile konuya yaklaşılmalı, daha sonra alt bölgedeki problemler, hedefler ve amaçlar doğrultusunda ihtiyaç programı dahilinde, kentsel tasarım teknikleri kullanılarak rekreasyon alanları projelendirilmelidir. Bu alanların tasarımları mutlak olarak ekonomik açıdan bağımsızlıklarını, işletmelerini sağlayıcı projelerle kurulmalıdır. Aksi takdirde bu alanlar yaşamayacakları gibi, kente ve kentlilere yakışmayan, kullanılmayan, hatta itici gelen kent parçalarına dönüşeceklerdir. Bu sebeplerden bu alanların erişilebilirliği ve bünyelerinde barındıracakları faaliyetlerin çekiciliği olmak zorundadır. Aktivitelerin gün içindeki kullanılma zamanını artıran planlar ile hayata geçirilmelidirler.

Rekreasyon alanlarının ekonomik açıdan getiri sağlaması, halk katılımının gerçekleştirilmesi ile mümkündür. Kullanıcıların planlama sürecindeki istekleri, beklentileri ve ilgi alanları tespit edilmeli, buna göre gerekli aktivite ve faaliyetlere bu alanlarda yer verilmelidir. Kullanıcıların bu talepleri, bu alanların ekonomik getirilerini sağlayacaktır. Bununla birlikte, bu alanların yapılanma ve işletme maliyetleri hesaplanmalı, özel sektörün ilgisi bu alanlar üzerine çekilmelidir. Bu sağlandığında rekreasyon alanları kamunun ekonomik yükü olmaktan çıkacaktır.

Bornova gelişme kuşağında seçilen Bornova Rekreasyon Alanında, İzmir'e ve Bornova'ya rekreatif faaliyetleri getiren bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada insanların dinlenme, eğlenme, spor, eğitim, alışveriş faaliyetleri ve doğa ile olacak ilişkileri sağlanmaya çalışılmıştır. Bornova yerleşme kuşağında; kentin dokusunu, yapı ve nüfus yoğunluğunun, çevresel koşullarının yaşayan kentlilere daha insani bir ortam yaratılması için uğraş verilmiştir. Kentlerde planlaması yapılacak rekreasyon alanlarının ekonomik getiri sağlayacak, rantabil olarak tasarımlarının yapılması, bu alanların kentlerde gereken yerlerini ve değerlerini almalarına yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

- 1-ALPASLAN, Gamze, (1991), İzmir Büyük Kent Bütünü'nde Yeşil Alan Donatısının Analizi ve Optimum Dağılımı Üzerine Matematiksel Bir Çalışma Lisans Tezi, D.E.Ü. Müh-Mim.Fak.Şeh. Böl. Pl. Bölümü, İzmir.
- 2-ARKON C., GÜNDÜZ O., (1976), Turan'ın Rekreasyon ve Turizm Potansiyelinin Saptanması, EÜGSF, İzmir.
- 3-ASLANBOĞA, Doç. Dr. İlçin, (1986), TÜBİTAK Yapı Araştırma Ens. "Kentlerde Yol Ağaçlaması" TÜBİTAK Fotoğraf Klişe Laboratuvarı ve Ofset Tesisi, Ankara
- 4-ATASOY, H. Uluğ, (1987) "Hızla Kentleşen İzmir'de Bu Olgunun Kentsel Yeşil Alanlara Yansıması ve Rekreasyon Planlaması Üzerine Bir Deneme" Lisans Tezi, D.E.Ü. Müh-Mim. Fak. Şeh. Böl. P. Bölümü, İzmir.
- 5-ATAY Çınar, (1977), Tarih İçinde İzmir, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, İzmir.
- 6-AYDEMİR, Şahin, (1990) "Kentlerde Rekreatif Faaliyet İçin Mekan Arayışı ve Rekreasyon Planlaması Üzerine Bir Deneme, Bornova Örneği", Lisans Tezi, D.E.Ü. Müh-Mim. Fak. Şeh. ve Böl. Pl. Bölümü, İzmir.
- 7-BAYRAKTAR, Aysel, (1975), Ege Kıyılarında Bazı Tatil Köylerinde Peyzaj ve Rekreasyon Planlamasının Etüdü ile Turizm Gelişmesinde Bu Bakımdan Önemli Esasların Tespiti, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bahçe Mimarlığı Kürsüsü, İzmir.
- 8-BAYRAKTAR, Aysel, (1973), İzmir Şehrinin İmarında Peyzaj Mimarisi ile İlgili Problemler ve Prensiplerin Tespiti, İzmir.
- 9-BULCA, Aydan, (1975), "Ankara'daki Yeşil Alanların Bugünkü Kullanış Biçimleri", Mimarlık Dergisi, No 7, S 18-19.
- 10-ÇAKAN Cengiz., OKÇUOĞLU Y., (1975) "Ankara Kentinde Yeşil Alan Arzı ve Kullanma Özellikleri", MimarlıkDergisi, No: 7, S.
- 11-ÇUBUK, Mehmet, (1984) "Ülke Ölçeğinde Planlama ve Düzenleme Sorunları Kollektyumu Mimar Sinan Ün. Şehircilik Araştırma Merkezi", S.B.E. Yayını, İstanbul.
- 12-D.E.Ü.M.M.F. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, (1987), PLN. 401-411 Proje Çalışmaları Raporu, İzmir.

- 13-Devlet İstatistik Enstitüsü, (1985), İzmir İl Yıllığı, Ankara.
- 14-DURANAY N., (1975), Kentlerdeki Yeşil Alanların Korunması ve Geliştirilmesi, Mimarlık Dergisi, No: 12, S: 24-25.
- 15-EKER Fatma ve ERSOY Melih (1980), Kent Planlamada Standartlar, Ankara ODTÜ Mim. Fak. Şeh .Böl. Pl Böl. Ders Notları Serisi, Ankara
- 16-ERĞİN, Doç. Dr. Şenel, (1989) Kentsel Açık/Yeşil Donanımının niceliksel Değerlendirilmesine Yönelik Matematiksel Bir Model Önerisi, 1989 , DEÜ Müh-Mim. Fak. MMF/ŞBP, İzmir.
- 17-ERPİ, Feyyaz, (1980), Kentsel Trafik Planlaması El Kitabı, Ankara.
- 18-ERTAYRAN, Tayfun Ali,(1978), Baraj Göllerinde Rekreasyon Planlama Esasları ve İzmir Balçova Barajı Rekreasyonel Planlaması, Ege Ün. GSF. İzmir, S:8-15.
- 19-GOLD S.M., (1980), Recreation Planning and Desing, Mc Graw, Hill Book Co., New York.
- 20-İZMİR B.Ş.B., (1986) Parklar, Bahçeler Md. Faaliyet Raporları, İzmir, 1986.
- 21-KONUK, Doç. Dr. Güzin, (1987), Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi. TÜBİTAK Klşe Laboratuvar ve Ofset Tesisleri, 1987.
- 22-MEMECAN, Salih, (1980), Çizgi ve Çevre, ODTÜ Mim. Fak. Dergisi, Sayı 2, Cilt 6, Ankara
- 23-Nevfert Ernst Yapı Tasarım Temel Bilgileri ,(1979), Güven Yayınevi, Ankara.
- 24-PULTAR, Mustafa, Çevre, Yapı ve Tasarım, 1979 , Çevre ve Mimarlık Bilimleri Derneği,, Ankara .
- 25-Recreation and Designe.
- 26-RUTLEDGE A.J., (1971), Anatomy of a Par, Donald J. Molnor, ASLA, NRPA, New York.
- 27-SÜEL, Akın, (1983), Kentlerde Yapısal Oluşumu Belirleyen Etkenler (D.E.Ü.M.M.F.), Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir.
- 28-SÜEL, A., (1983), Rekreasyon Planlamasında Genelleme, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir.
- 29-TANER, Tayfun, (1987), Rekreasyon ve Turizm Planlaması, D.E.Ü.M.M.F. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir.

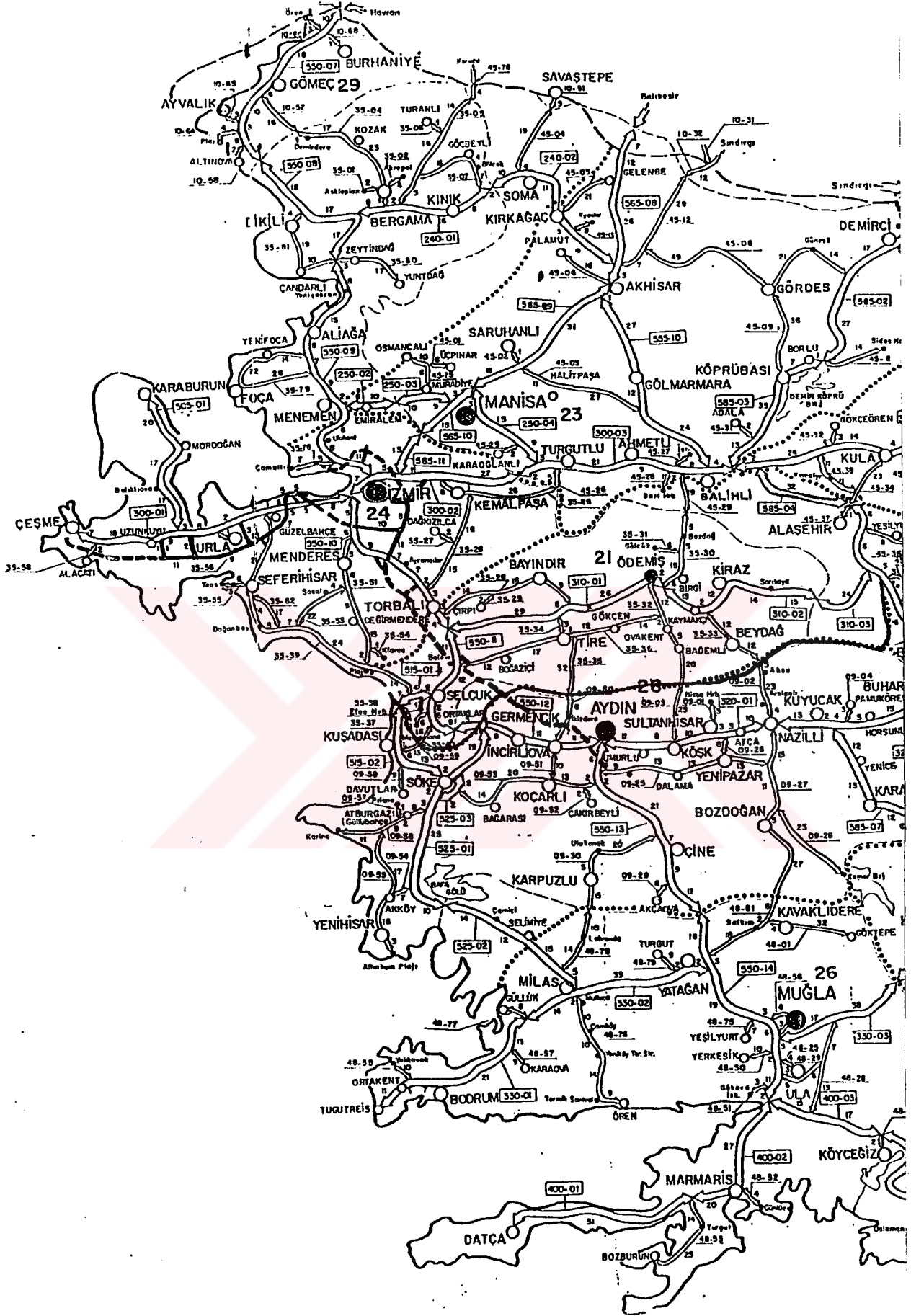
- 30-TANRIVERDİ, Doç. Dr. Fuat, (1975) Peyzaj Mimarisi, Bahçe Sanatının Temel Prensipleri ve Uygulama Metodları, Atatürk Ün. Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara.
- 31-TURAK, Esat, Yeşil Alan Kullanımı Mimarlık, 75/7.
- 32-YAVUZ, F., KELEŞ, R., GERAY C., (1978), Şehircilik Sorunları Uygulama ve Politika, Ankara, Ü. Basımevi, Ankara.

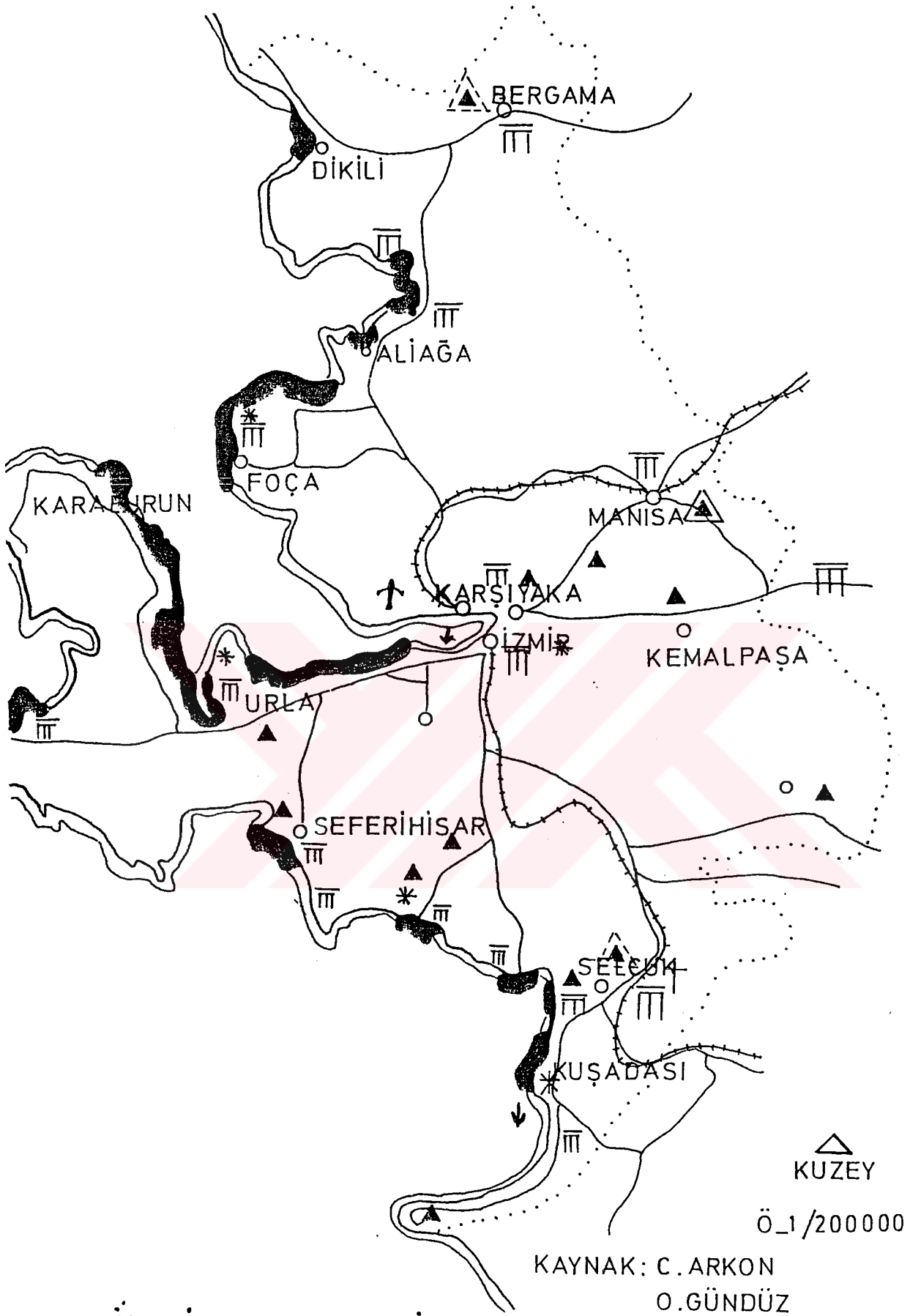

EKLER

EGE DENİZİ

 ZMİR ÇEVRESİ REKREASYON ve TURİZM POTANSİYELİ

